

Ensamkommande barn – En egen grupp

En kvalitativ intervjustudie om socialarbetares
upplevelser av arbetet med ensamkommande barn

Av: Enise Bozkurt och Mikaela Axelson

Handledare: Sylwia Koziel
Södertörns högskola | Institutionen för Socialt arbete
Kandidatuppsats 15 hp
Socialt arbete | Vårterminen 2019
Socionomprogrammet med storstadsprofil

Abstract

The main purpose of this study was to investigate the experiences of social workers working with unaccompanied children within municipal social service in Sweden. In particular, this study sought better understanding of the possibilities and challenges social workers experience in their work and also highlight the differences and similarities in the work with unaccompanied children and children who are not unaccompanied. An abductive approach was used, moving between empirics and theories. The empirical data was collected through qualitative interviews with ten social workers with experience of working with both unaccompanied and children who are not accompanied. The results showed that the social workers working with the target group unaccompanied children felt that the work was more rewarding, in comparison to those who didnt work with the target group. Further, the social workers experienced that the unaccompanied children were not as prioritised as other children and that the language within the social services categorized the unaccompanied children as an own group. Accordingly the social workers felt there were more challenges in working with unaccompanied children. The hope is that this study will be an eye opener for the social work, and stop the separation of unaccompanied children into its own group.

Title: Unaccompanied children - An own group. A qualitative interview study of social workers experiences of the work with unaccompanied children.

Authors: Enise Bozkurt and Mikaela Axelson

Key words: Social workers experiences, unaccompanied children, inequality and municipal social service

Number of words: 14 608

Sammanfattning

Huvudsyftet med denna studie var att undersöka socialarbetares upplevelser av arbetet med ensamkommande barn inom kommunal socialtjänst i Sverige. I synnerhet söktes förståelse för de möjligheter och utmaningar som socialarbetare upplever i arbetet samt att belysa skillnader och likheter i arbetet med ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande. Studien var av abduktiv ansats där en pendling mellan empiri och teori genomförts. Empirin bygger på kvalitativa intervjuer med tio socialarbetare där samtliga har erfarenhet av arbetet med både ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande. Resultatet visade att de som arbetar med målgruppen ensamkommande barn upplever arbetet som mer givande och tacksamt till skillnad från de som inte arbetar med målgruppen. Vidare upplevde intervjupersonerna en skillnad i att ensamkommande barn inte prioriterades lika högt som andra barn då språket inom socialtjänsten kategoriserade ensamkommande barn som en egen grupp. Således upplevde socialarbetarna fler utmaningar än möjligheter i arbetet med ensamkommande barn inom socialtjänsten. Förhoppningen är att denna studie blir en ögonöppnare för det sociala arbetet, genom att bidra till att ensamkommande barn inte skiljs från andra barn.

Titel: Ensamkommande barn - En egen grupp. En kvalitativ intervjustudie om socialarbetares upplevelser av arbetet med ensamkommande barn.

Författare: Enise Bozkurt och Mikaela Axelson

Nyckelord: Socialarbetares upplevelser, ensamkommande barn, ojämlikhet och socialtjänst.

Antal ord: 14 608

Förord

Vi vill börja med att tacka våra intervjupersoner, som gladeligen har ställt upp på våra intervjuer. Era erfarenheter och upplevelser som vi har fått ta del av gjorde det möjligt för oss att skapa denna uppsats. Ett stort tack riktas även till vår handledare Sylwia Koziel som har uppmuntrat oss, gett feedback och varit vägledande i vår uppsats. Det största tacket vill vi rikta varandra, för utan fint samarbete och positiv aura hade verket inte varit möjligt.

Hjärtligt tack Enise! Varmt tack Mikaela!

Arbetsfördelningen i uppsatsen har varit att både Enise och Mikaela har författat samtliga delar, vilket innebär att vi båda tar ansvar för hela uppsatsen. Samtliga kapitel har skapats, lästs och diskuterats tillsammans. Därför är detta ett gemensamt verk som vi delar ansvaret över.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problembakgrund	2
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Studiens centrala begrepp och förkortningar	3
1.4 Studiens avgränsningar	4
1.5 Studiens disposition	4
2. Forskningsöversikt	5
2.1 Socialarbetares upplevelser och roll i arbetet med ensamkommande barn	5
2.2 Ensamkommande barns behov och rättigheter	6
2.3 Sammanfattning forskningsöversikt	7
3. Teorier	8
3.1 Anti-förtryckande Praktik	8
3.2 Stigmatisering	9
3.3 Språkets makt.....	10
3.4 Cooleys spegeljag	10
4. Metod	12
4.1 Tillvägagångssätt	12
4.1.1 Urvalsprocessen	13
4.1.2 Intervjuguide	13
4.1.3 Intervjuerna och transkriberingarna	14
4.1.4 Analysmetod	15
4.2 Studiens kvalitet, transparens och generaliserbarhet	17
4.3 Forskningsetiska överväganden	17
5. Resultat och Analys	19
5.1 Målgruppen ensamkommande barn	19

5.1.1 Ensamkommande barn är aliens	19
5.1.2 Ensamkommande barn är tråkiga.....	21
5.1.3 Barn som barn - ungdom som ungdom.....	22
5.1.4 Ensamkommande barn gillar mig, jag gillar dem	24
5.2 Möjligheter och utmaningar.....	26
5.2.1 Pengar vs behov	26
5.2.2 “Good enough”	29
5.2.3 Ansvarsfördelning och prioritering.....	31
5.2.4 Ledningens bristande engagemang	33
5.3 Sammanfattning	34
6. Slutsatser och diskussion	36
6.1 Resultatdiskussion.....	36
6.2 Metoddiskussion	38
6.3 Förslag på vidare forskning.....	39
7. Litteraturlista	40
Bilaga 1: Intervjuguide.....	44
Bilaga 2: Samtyckesblankett.....	45

1. Inledning

”Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras” (UNICEF u.å).

Att alla barn har samma rättigheter och ska behandlas lika kan ses som en självklarhet. Det konstateras dessutom i normalitetsprincipen som tillsäger att alla barn som vistas i Sverige ska omfattas av samma regler och omvårdnadssystem (prop 2005/06:46). Det innebär att alla utredningar och placeringar av barn som är aktuella på socialtjänsten ska gå till på samma sätt och att samma regler tillämpas (ibid). Ilse (2018), som undersöker på vilket sätt västlänningar har tagit emot samt arbetar med ensamkommande barn, konstaterar dock att ensamkommande barn omfattas av skilda rättigheter i jämförelse med barn som inte är ensamkommande. Är Iles (2018) studieresultat ett undantag eller skiljs ensamkommande barn från andra barn? Hur ser det egentligen ut på socialtjänsten? Till följd av dessa frågor beslutade vi oss för att studera ämnet, vilket blev grunden för denna studie.

Enligt Kohli (2006) har kritik inkommit mot socialtjänsten angående hanterandet av ensamkommande barn. Andra tidigare studier visar att ensamkommande barns rättigheter inte tas tillvara, varken nationellt eller internationellt, på samma sätt som rättigheterna för barn som inte är ensamkommande (Ilse 2018; Aitans et al. 2017). Orsakerna till tidigare forskningens resultat kan ha flera förklaringar. Det kan dels bero på otydlig lagstiftning där ansvarsfördelningen inte tydligt framgår. Vidare anges komplexiteten i arbetet med ensamkommande barn samt för hög arbetsbelastning som potentiella orsaker till att ensamkommande barns rättigheter försummas (Tham 2018; Kohli 2006). Detta är dock inte en godtagbar anledning till att barnens rättigheter ska skiljas från varandra. En sådan åtskillnad tyder på orättvisa och ojämlik behandling av barn inom socialtjänsten, vilket är ett socialt problem. Socialtjänsten ska utifrån SoL 1 kap. 1 §. främja människors jämlikhet i levnadsvillkor (SFS 2001:453). Att detta inte efterlevs beskriver allvaret i det sociala problemet, speciellt med utgångspunkt i SoL 1 kap. 1 § och Barnkonventionen artikel 2 (SFS 2001:453; UNICEF u.å).

Vi har tagit oss an det valda ämnet med stort intresse då tidigare forskning pekar på att socialtjänstens arbete med ensamkommande barn är bristfälligt. Vi tänker att socialarbetare har en viktig roll i arbetet med barn. Hos oss har en nyfikenhet väckts, som för oss vidare till att undra hur socialarbetarens perspektiv är på arbetet med ensamkommande barn.

1.1 Problembakgrund

Inom de två senaste decennierna har ett stort antal människor varit på flykt, vilket har påverkat hela världen (Migrationsinfo u.å). Krig och förföljelse har varit de största anledningarna till att människor har tvingats fly från sina hemländer. Under år 2015 ökade antalet människor som var på flykt markant, framförallt till följd av kriget i Syrien (ibid). Det stora antalet flyktingar ledde till att Sverige under 2015 tog emot 35 369 ansökningar om asyl från ensamkommande barn (Migrationsverket₁). Detta är en ökning på över 20 000 ansökningar från det tidigare året 2014 (Migrationsverket₂). Den stora ökningen resulterade i att socialtjänsten stötte på en grupp som tidigare inte har varit aktuell i lika stor utsträckning, vilket innebar en utmaning för alla kommuner i Sverige.

Till följd av det stora inflödet av ensamkommande barn ställdes socialtjänsten inför utmaningar att bemöta och tillgodose alla barns behov. Därmed skapades "ensamkommande grupper" där några socialarbetare specifikt arbetade med utredningar och placeringar av ensamkommande barn. Syftet med ensamkommande grupperna var att specialisera ett antal socialarbetare på arbetet med ensamkommande barn (Socialstyrelsen 2016). Barnens situation är unik då de saknar närvarande vårdnadshavare i landet (Socialstyrelsen 2019). Ensamkommande barn är heller inte aktuella på socialtjänsten på grund av miljö- eller beteendefaktorer såsom barn som inte är ensamkommande, vilket också är unikt.

Enligt Socialstyrelsen (2016, s. 12) definieras ensamkommande barn som "ett barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller annan ställföreträdare". När ett ensamkommande barn på något sätt aktualiseras i en kommun ska socialtjänsten inleda utredning enligt 11 kap. 1 § SoL (SFS 2001:453). Detta till följd av 2 a kap. 1 § SoL där det yttersta ansvaret kommunen har för en person som vistas i kommunen framgår (ibid). Det praktiska mottagandet, såsom boende och daglig omsorg, av ensamkommande barn ansvarar kommunen för (Socialstyrelsen 2016). Därmed är alla ensamkommande barn placerade i någon form av boende via socialtjänsten. När ett barn som inte är ensamkommande aktualiseras på socialtjänsten är det nödvändigtvis inte en utredning som inleds och ännu mer sällan frågan om placering av barnet (Socialstyrelsen 2019). Vid en placering förs dessutom ärendet till placeringsenheten och därmed till en ny socialarbetare. Ensamkommande barn har ofta samma socialarbetare under hela sin aktuella tid hos socialtjänsten då de inte förs över till en annan enhet (ibid). På så vis blir socialarbetarens relation med ensamkommande barn mer långvarig. Arbetsmetoderna skiljer sig därmed en del från varandra.

Ensamkommande barn har varit med om trauman, vilket gör att socialarbetaren behöver vara stöttande för att hjälpa barnet att bearbeta det som denne upplevt (Kohlis 2006; Blackwell & Melzak 2000).

Socialarbetaren behöver även besitta olika roller och erhålla stor förståelse för de ensamkommande barnen vilket gör arbetet komplext och utmanande (ibid). Samtidigt innebär arbetet med ensamkommande barn långvariga relationer då barnen ofta är placerade tills de blir vuxna. Socialarbetaren blir därför väldigt snabbt en viktig person i det ensamkommande barnets liv, vilket är en möjlighet då socialarbetaren kan arbeta i partnerskap och skapa en mer positiv relation med barnet (Kohli 2006). Utifrån denna bakgrund framgår att det finns både utmaningar och möjligheter i arbetet med ensamkommande barn, samtidigt som arbetsmetoderna skiljer sig mellan barn på socialtjänsten. Därmed vill vi belysa socialarbetares perspektiv inom området.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att belysa hur socialarbetare på socialtjänsten upplever arbetet med ensamkommande barn. Syftet är även att jämföra socialarbetarnas upplevelser av arbetet med ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande. För att besvara syftet ställs följande forskningsfrågor:

1. Hur beskriver socialarbetare ensamkommande barn och arbetet med dem?
2. Vilka möjligheter och utmaningar upplever socialarbetare i arbetet med ensamkommande barn?
3. Vilka skillnader och likheter uppmärksammar socialarbetare i arbetet med ensamkommande barn i jämförelse med barn som inte är ensamkommande?

1.3 Studiens centrala begrepp och förkortningar

Nedan presenteras begrepp och förkortningar som används i studien.

Ensamkommande barn: Person under 18 år som flytt till Sverige utan föräldrar eller annan vårdnadshavare, i regel för att söka skydd (Socialstyrelsen 2016).

Socialarbetare: Benämning av person som arbetar med sociala problem (Nationalencyklopedin u.å). I denna studie avses anställda socialsekreterare och/eller familjehemssekreterare inom kommunal socialtjänst.

Placeringar: Ett boende som tillsätts från socialtjänsten för ett barn som saknar tak över huvudet eller inte kan bo hemma. Familjehem, hem för vård eller boende (HVB-hem) och stödboende är tre former av placeringar. I denna studie läggs fokus på familjehem i form av släktinghem, det vill säga där barnet placeras hos någon inom dennes nätverk.

SoL: Socialtjänstlagen

Prop: Proposition (förarbete till lag)

1.4 Studiens avgränsningar

Studien avgränsas till att fokusera på socialarbetares upplevelser av ensamkommande barn och arbetet med dem, i jämförelse med barn som inte är ensamkommande på socialtjänsten i Sverige. Därmed tas andra socialarbetare som arbetar med ensamkommande barn utanför kommunal verksamhet inte med i studien. Även socialarbetare som saknar erfarenhet av arbetet med barn och unga utesluts då studien har ett jämförande syfte. Studien avgränsar sig även till att enbart intervjua socialarbetare från två kommuner i Stockholms län på grund av tids- och omfångsbegränsningen. De ensamkommande barnens upplevelser tas heller inte i beaktning då syftet enbart är att belysa socialarbetarnas upplevelser och lyfta fram deras perspektiv.

1.5 Studiens disposition

I kapitel (2) presenteras en forskningsöversikt inom studiens undersökningsområde. Efterföljande kapitel (3) redogör för studiens teoretiska referensramar. Kapitel (4) är metodkapitlet där studiens tillvägagångssätt, analysmetod samt urvalsprocess beskrivs. Under kapitlet diskuteras även studiens kvalité, transparens och trovärdighet samt forskningsetiska överväganden. I kapitel (5) analyseras studiens empiri. Under kapitel (6) framgår studiens slutsatser. Diskussion förs även kring slutsatserna och studiens eventuella förbättringsområden. Därefter ges förslag till framtida forskningsstudier. I det avslutande kapitlet (7) återfinns studiens litteraturlista och bilagor.

2. Forskningsöversikt

I detta kapitel redogörs för nationell och internationell forskning som är relevant i förhållande till syftet med studien. Nationell forskning är relevant i syfte att få förståelse inom området ur svensk kontext. Internationell forskning är i sin tur relevant då det ger ämnet en större kontext. Forskningsöversikten har delats in under två avsnitt utifrån studiens syfte, vilka är *socialarbetares upplevelser och roll i arbetet med ensamkommande barn* och *ensamkommande barns behov och rättigheter*.

Tidigare forskningsrapporter eftersöktes genom databaserna SöderSchoolar, Social Service Abstracts, Google Scholar och DiVA portal. Inför sökningen definierades tre begreppsområden. I linje med studiens syfte var det viktigt att få en bakgrund kring ensamkommande barn samt socialarbetares upplevelser av arbetet med ensamkommande barn.

Sökorden som använts i sökningen efter tidigare forskning var: ensamkommande barn, flyktingbarn, barnets bästa, ensamkommande barns rättigheter, socialarbetares upplevelser av ensamkommande barn, socialtjänsten + ensamkommande barn, unaccompanied children, children rights, social worker, social service + unaccompanied children, social care + children, refugees + social service.

2.1 Socialarbetares upplevelser och roll i arbetet med ensamkommande barn

Vår studies syfte är att undersöka socialarbetares upplevelser av arbetet med ensamkommande barn, något som gör att denna översikt av forskning är av yttersta relevans. Genom denna forskningen skapar vi oss förståelse och uppfattning över vad som tidigare framkommit inom ämnet.

Kohli (2006) konstaterar i sin studie att många klagomål har inkommit angående socialtjänsten hanterande av ensamkommande barn. Vad gäller rollen som socialarbetaren har i arbetet med barnen beskriver Kohli (2006) att socialarbetaren ska ha både en terapeutisk och praktisk roll, samtidigt som de ingår i ett partnerskap med barnet. Detta gör arbetet med ensamkommande barn komplext då socialarbetaren behöver besitta flera olika roller (ibid). Det antas vara anledningen till att många klagomål har inkommit angående att arbetet med ensamkommande barn inte fungerar så bra som det bör göra. Kohli beskriver vidare (ibid) att socialarbetarnas egna upplevelse är att ensamkommande barn är annorlunda och mer komplexa, genom att de beskriver dem på ett annat sätt i jämförelse med andra barn. Samtidigt respekterar socialarbetarna ensamkommande barnens unika egenskaper. Vidare skriver

Kohli (ibid) att ensamkommande barn och ungdomar beskriver sina socialarbetare som en viktig person i deras liv. Studien visar att de ensamkommande barnen har upplevt socialarbetarna som snälla, omtänksamma och att de har haft en terapeutisk roll till följd av respekten de får av socialarbetaren.

Arbetet med ensamkommande barn kräver god personalkompetens då ensamkommande barn ofta har upplevt svåra händelser, både innan och under deras flykt (Blackwell & Melzak 2000). Anledningen till att de behöver god personalkompetens kan också antas vara för att socialarbetaren ska ha många olika roller. På grund av de trauman som de ensamkommande barnen upplevt är det av stor vikt att socialarbetaren har stor förståelse för deras uttryckssätt i syfte att bemöta dem utifrån deras behov. Socialarbetarens arbete blir i och med detta svårare, och forskarna (ibid) poängterar att det därför är viktigt att socialarbetarna är förberedda och har kunskap som hjälper dem att förstå barnen.

Forskningen är för denna studie relevant då det ger oss förståelse över socialarbetarnas situation och rollen socialarbetaren har gentemot ensamkommande barn. Detta ger en inblick i arbetet vilket är nödvändigt för studiens undersökningsområde.

2.2 Ensamkommande barns behov och rättigheter

Denna studie har som syfte att belysa socialarbetares upplevelser av skillnader i arbetet med barn. Därmed är det relevant att få överblick över vilka särskilda behov ensamkommande barn kan ha, och hur dessa kan skilja sig från barn som inte är ensamkommande. Detta kan underlätta förståelsen av de eventuella skillnaderna i arbetet som socialarbetarna upplever.

Av Hopkins och Hills (2010) studie kan man förstå att ensamkommande barn ställs inför utmaningar i det nya landet då det krävs att barnen bygger nya relationer och bearbetar det förflutna. Detta efter att barnen kommer från oro, rädsla och otrygghet. I studien undersöks vilka behov ensamkommande barn har och resultatet visar att det är tydligt att barnen har särskilda behov till följd av flykt. Därmed kan detta bli en utmaning i arbetet för socialarbetaren då barnen, förutom de basala behoven, har behov av att lära sig språket och etablera sociala relationer (ibid). Barnen är även i behov av emotionellt stöd. Att ensamkommande barn har varit med om trauman under uppväxten konstateras även av Brunberg och Hart (2016). De undersöker vikten av resiliensskapande insatser för barn i svåra livssituationer. Ensamkommande barn har under sin uppväxt upplevt sådant som är svårt att förstå utan att själv ha upplevt det. Forskarna konstaterar att nödvändiga tillgängligheter för att barn ska få möjlighet att leva ett bra liv är de basala behoven en människa har såsom mat, bostad och hälsa. Brunberg och Harts

(2016) slutsats är att ojämlikhet i hälsa och välfärd på individuell samt samhällslevelig nivå måste bekämpas för att barnen ska ha möjlighet att nå bästa resiliens. Då socialarbetaren har en viktig roll i de ensamkommande barnens liv är det av stor vikt att de hjälper barnen att uppnå resiliens.

Aitans (et al. 2017) har undersökt hur ensamkommande barn som flytt från Mexiko behandlas i USA. Studien visar att regeringen i USA går emot barnkonventionen och därmed barnens mänskliga rättigheter. Den dåliga behandlingen kan leda till att barnen ännu en gång blir traumatiserade från det som de redan flytt ifrån när de väl kommer till USA (ibid). Lundberg (2011) har också forskat om ensamkommande barns rättigheter, men istället i förhållande till barnens asylprocesser i Sverige. Det framgår att ensamkommande barns rättigheter inte tas i beaktande i asylprocesserna. Anledningen till detta tros vara att nationens intresse ofta väger tyngre än barnets bästa, trots att ambitionen är att barnets bästa ska ha en betydande roll. En annan studie genomförd av Ilse (2018) undersöker på vilket sätt västländer, som tagit emot många ensamkommande barn, har försökt förbereda för målgruppen. Anledningen till förberedelsen är att barnen ofta beskrivs som sårbara och i behov av särskilt stöd och bemötande. Därför är det nödvändigt med särskilda strukturer i arbetet med dem. Dock menar Ilse (ibid) att detta inte fungerat, då ensamkommande barn får skilda rättigheter i jämförelse med andra barn. Detta trots att västländerna arbetar utifrån en jämlikhetsnorm, där alla ska ha samma rättigheter.

Genom att kartlägga ensamkommande barns behov synliggörs skillnader och likheter kring behoven barnen har. Det kan underlätta förståelsen av de eventuella skillnader och likheter som socialarbetare upplever i arbetet med barnen.

2.3 Sammanfattning forskningsöversikt

Sammanfattningsvis beskrivs ensamkommande barn som traumatiserade, sårbara och i stort behov av stöd från professionella i deras närhet. I forskningen betonas vikten av att både socialarbetare, men också andra aktörer, är redo att arbeta aktivt med barnen för att de ska utvecklas i samhället. Socialarbetarens roll till de ensamkommande barnen beskrivs som komplex och svårhanterlig i och med de olika rollerna de behöver besitta. För att klara av arbetet verkar engagemang, förståelse och god personalkompetens vara viktiga komponenter. Utifrån forskningen kan vi ana vilka utmaningar som finns i arbetet med ensamkommande barn utifrån hur deras behov beskrivs. Dock upplever vi en lucka då vi saknar forskning som konkret beskriver arbetet för socialarbetaren. Att arbetet med barnen skiljer sig framgår i forskning, dock inte på vilket sätt. Därför finner vi det intressant att studera.

3. Teorier

Nedan presenteras studiens teoretiska referensram, som består av *anti-förtryckande praktik*, *språkets makt*, *stigmatisering* samt *Cooleys spegeljag*. Teorier om anti-förtryck och stigmatisering underlättar förståelsen över eventuella skillnader som upplevs i arbetet med barn då de kan medföra förklaringar till dessa. Teorierna kan även vara till hjälp för att förstå vad skillnader kan resultera i och hur dessa kan motverkas. Med hjälp av teorin om språkets makt kan socialarbetarnas uttryck för upplevelserna analyseras och förstås, och olika verklighetsuppfattningar upptäckas. Med Cooleys teori om spegeljaget kan vi i sin tur studera och få en förståelse för upplevelserna som beskrivs samt vad dessa kan grunda sig i.

3.1 Anti-förtryckande Praktik

Den anti-förtryckande praktiken har uppkommit inom ramen för den kritiska teorin som beskriver att sociala problem skapas från samhällets strukturer samt antaganden om andra kulturella grupper (Payne 2015, ss. 404-405). Förtryck uppstår, enligt teorin, i samband med att medlemmar i sociala grupper tillsätts negativa egenskaper som blir en social identitet (ibid, s. 475).

Enligt den anti-förtryckande praktiken spelar socialarbetaren, och andra makthavare i samhället, en stor roll i upprätthållandet av förtryck och stereotyper (Dalrymple och Burke 2016, s. 81). Detta då de antingen kan upprätthålla förtryck eller hjälpa klienten mot empowerment. Vidare är det viktigt att socialarbetaren kritiskt reflekterar över sitt arbete för att inte hamna i en rutinmässig arbetssituation där klienten utsätts för förtryck (ibid, s. 83).

Dalrymple och Burke (2016, ss. 84-120) beskriver de fyra huvudsakliga delarna i anti-förtryckande praktik. *Värden* är den första delen som poängterar vikten av att identifiera och formulera värdekonflikter som finns i samhället (ibid, s. 88). Värdekonflikter kan vara mellan lagar, konventioner, stereotyper och föreställningar om verkligheten. Om dessa värdekonflikter identifieras kan socialarbetaren se hur de påverkar människors liv. Den andra delen är *empowerment* som innebär att socialarbetaren ska hjälpa klienten att styra sitt eget liv (ibid, ss. 90-94). Empowerment innebär även att socialarbetaren ska hjälpa klienten att förstå vilka kulturella och strukturella faktorer som påverkar deras liv. *Partnerskap*, del tre, står för att socialarbetaren och klienten ska arbeta mot ett gemensamt mål (ibid, s. 95). Vidare ska det finnas en allians mellan andra organisationer och professionella aktörer (ibid, s. 98). Den sista delen är *minimal invention* (ibid, s. 113). Minimal invention kan kopplas till den andra delen, empowerment, och står för att socialarbetaren ska respektera klientens frihet i allra största mån.

Vår studie har ett jämförande syfte som undersöker skillnader och likheter samt utmaningar och möjligheter i arbetet med barn. Skillnader skapar olikhet och ojämlikhet som i sin tur kan resultera i förtryck och stigmatisering av människor. I arbetet mot förtryck har socialarbetaren en viktig roll, enligt den anti-förtryckande praktiken. Därmed är teorin av stor relevans för vår studie då den kan lyfta fram socialarbetarens viktiga roll och underlätta förståelsen av eventuella skillnader.

3.2 Stigmatisering

Stigmatisering kan enligt Link och Phelan (2001) ske i fem olika steg. Dessa steg samverkar med varandra och fungerar därmed inte nödvändigtvis i den skrivna ordningen. Det första steget är *etikettering* (ibid, s. 367). I detta steg belyses förenklade olikheter mellan människor som blir till en etikett. Steg två, *stereotypifiering*, innebär att de skillnader som återfinns i etiketteringen sammankopplas med negativa egenskaper som i sin tur leder till att stereotyper skapas (Link & Phelan 2001, ss. 368-369). *Vi- och dem*, det tredje steget, skapas genom etiketteringen och sker när människor skiljs från varandra (ibid, s. 370). När en sådan gruppering sker ses dem- gruppen som sämre än vi- gruppen. Dem tillskrivs de negativa egenskaperna från etiketteringen. I och med den negativa etiketten och stereotypen inträffar det fjärde steget: *statusförlust*. Statusförlusten leder till att människorna i dem- gruppen får sämre ställning i den sociala hierarkin (ibid, ss. 370-372). Allt detta resulterar i *diskriminering* av individerna, vilket är det femte och sista steget. Sammanfattningsvis leder alla dessa till *stigmatisering* av de människor som blivit utsatta för stegen. En konsekvens blir att de utsatta grupperna får det svårare att lyckas och utvecklas i samhället (ibid).

Teorin om stigmatisering skildrar hur grupper i samhället begränsas och utsätts till följd av hur de behandlas och talas om bland andra människor. Vår studie har som syfte att undersöka hur socialarbetare upplever ensamkommande barn och arbetet med dem, vilket är intressant utifrån etikettering och stereotypifiering, två av stegen mot stigmatisering. Stigmatiseringsteorin är även intressant utifrån om några skillnader återfinns i arbetet med barn, då de skillnaderna kan spegla huruvida ensamkommande barn redan stigmatiserats eller riskerar att göra det.

3.3 Språkets makt

Språket är mer än bara ord och meningar (Baianstovu 2018, s. 80). Det är fyllt med starka föreställningar och värderingar. Varje ord, talat som skrivet, får sin innebörd genom den kontext den yttras inom (ibid, s. 81). Hur ett ord förstås och tolkas är starkt påverkat av individens livsinnehåll, världsbild samt dennes känslor och meningar. Samma ord kan därmed få olika innebörd för olika parter i en kommunikation, trots att språket är detsamma (ibid, s. 80).

Även Gunnerud skriver att ord kan ha många betydelser (2014, s. 23). Språket är knappast ett förutbestämt, fastslaget regelsystem, utan fungerar som ett verktyg för mänsklig kommunikation (Gunnerud 2014, s. 13). Gunnerud skriver att språket ägs av alla användare tillsammans vilket innebär att ingen kan äga ett ord och därmed heller inte bestämma dess innebörd (ibid, s. 14). Ett sätt att synliggöra vad motparten menar är att få denne att förklara och definiera genom att exempelvis ställa frågor och kräva förtydligande. På så sätt kan man nå en förståelse för innehållet motparten lägger i orden (ibid, s. 35). Beroende på vilka ordval som görs, signaleras vad individen tycker är viktigt och centralt. Språk styr tankarna åt olika håll. Orden som används påverkar individens sätt att tänka samt vad denne väljer att prioritera (Gunnerud 2014, s. 49).

I teorin om språkets makt beskrivs hur språket kan spegla en individs världsbild. Teorin kan underlätta förståelsen av socialarbetarnas upplevelser och beskrivningar genom att ge en bakomliggande förklaring. Detta gör teorin relevant för vår studie. Samtidigt kan språk och ord, enligt teorin, få olika betydelser. Därmed kan teorin vara till hjälp att förstå språkets betydelse ur olika synvinklar och samtidigt poängtera makten som språket har.

3.4 Cooleys spegeljag

Samhället och individerna bör inte betraktas som urskiljbara fenomen, utan snarare som en helhet (Cooley 1981). De är olika aspekter av samma sak. Med detta menar Cooley att människan är bunden till samhället vilket gör att hon inte kan skådas åtskilt från samhället (ibid). Utifrån denna synvinkel ses människan även som en produkt av samhället.

Cooley (1967, ss. 173-175) menar att individens självkänsla är en följd av hur denne betraktar sig själv utifrån andras perspektiv, vilket han kallar; *spegeljaget*. Teorin förespråkar att människan ser sig själv genom att se på andra och på så sätt blir andra människor en spegel för oss själva. Hur andra betraktar och upplever individen är av störst vikt i dennes utveckling av självkänslan, menar Cooley, vilket i sin

tur innebär att människans självkänsla är beroende av uppfattningen av omgivningens reaktioner (ibid). Cooley anser att individens upplevda föreställning om vad andra tycker antingen kan utvecklas till känslor av stolthet, eller skam och förnedring (Cooley 1967, s. 185). Scheff och Starrin (2013, s. 188) skriver att spegeljaget utgörs av tre komponenter, vilka är: Föreställningen om hur vi framstår inför andra, föreställningen om den andras bedömning av en själv och utvecklandet av självkänslan utifrån hur man tror att andra upplever en.

För att nå förståelse av socialarbetarnas upplevelser, vilket är syftet med vår studie, är en teori som beskriver hur människors upplevelser konstrueras beroende av andra nödvändig. Teorin om spegeljaget ger en tydlig beskrivning på hur människan faktiskt påverkas av sin omgivning. Utifrån detta kan teorin om spegeljaget vara till hjälp för att förstå hur socialarbetare upplever arbetet med ensamkommande barn och även varför.

4. Metod

I detta kapitel kommer studiens metod att presenteras. För ökad tydlighet i studien kommer tillvägagångssättet att beskrivas steg för steg. I avsnitt 4.2 diskuteras studiens kvalitet, transparens och överförbarhet. Därefter i avsnitt 4.3 tas forskningsetiska överväganden i beaktande.

4.1 Tillvägagångssätt

Vår studie är kvalitativt utformad. Kvalitativa studier undersöker upplevelser och erfarenheter i syfte att nå djupare förståelse av ett fenomen, ofta genom intervjuer (Bryman 2018, s. 488). Syftet med denna studie är att belysa socialarbetares upplevelser av arbetet med ensamkommande barn och få förståelse för upplevelsena vilket gör kvalitativa intervjuer till en lämplig metod (Trost 2010, s. 32; Bryman 2018, s. 488). Genom intervjuer med socialarbetare kan vi även få förståelse för hur socialarbetare upplever sin egen och andras roll inom arbetet med ensamkommande barn. Dessutom ger intervjuer inblick i socialtjänstens sfär, vilket kan upplevas som främmande. I denna studie har semistrukturerade intervjuer använts för att samla in empiri. Semistrukturerade intervjuer innebär att öppna frågor ställs (Trost 2010, s. 35).

I studien har vi valt att använda oss av en abduktiv ansats. Abduktion beskrivs av Danermark (et al. 2018, s. 44) som en pendling mellan teori och empiri, vilket är förhållningssättet som vi har tagit tillvara. Innan studiens empiri samlades in eftersöktes förståelse inom området, både genom tidigare forskning och teoretiska referensramar. Det kännetecknar ett deduktivt förhållningssätt som innebär att forskaren på förhand söker teoretiska referensramar som sedan blir till grund för studiens riktning (Jacobsen et al. 2012, s. 72). Samtidigt har vi försökt att vara öppna till empirin, dels genom att ställa öppna och spontana frågor under intervjuerna och dels genom att vara öppna i kodningsprocessen. Detta för att undvika att påverka empirin vilket utgör grunden för ett induktivt förhållningssätt (ibid, s. 62). Även efter empiriinsamlingen har teorier, utöver de förvalda teorierna om anti-förtryck och språkets makt, tillkommit i analysprocessen vilket också kännetecknar induktion. Således tar studiens metod avstamp i både deduktion och induktion, vilket gör studiens ansats abduktiv (Danermark et al. 2018, s. 44).

4.1.1 Urvalsprocessen

För att på bästa sätt besvara studiens syfte och frågeställningar utformades följande inklusionskriterier: (I) intervjupersonen arbetar på socialtjänsten, (II) intervjupersonen har erfarenhet av arbetet med ensamkommande barn och (III) intervjupersonen har erfarenhet av arbetet med barn och unga som inte är ensamkommande.

Efter att ovanstående kriterier formulerats gjordes ett bekvämlighetsurval som sedan mynnade ut i ett snöbollsurval. Bekvämlighetsurval innebär att forskaren väljer intervjupersoner som redan finns tillgängliga (Bryman 2018, s. 243). Detta gjordes genom att fyra tillgängliga intervjupersoner valdes från vårt nätverk, som av vår vetskap uppfyllde de ovanstående inklusionskriterierna. Intervjupersonerna kontaktades genom mail och/eller samtal där de fick förfrågan om att delta i studien. Därefter rekommenderade intervjupersonerna andra som kunde vara intresserade till deltagande och även de kontaktades via samtal och/eller mail. Detta är en form av snöbollsurval där de först valda rekommenderar andra intervjupersoner som kan vara av intresse (ibid, s. 245). Då de fyra första intervjupersonerna var medvetna om inklusionskriterierna såg de till att rekommendera andra som uppfyllde dem. Sammantaget intervjuades tio personer från två kommuner i Stockholms län där två arbetar på placeringsenheten, två på utredningsenheten och resterande inom gruppen för ensamkommande barn.

Intervjupersonerna är mellan 22-60 år och samtliga arbetar på socialtjänsten. Åtta av intervjupersonerna arbetar som socialsekreterare och två av dem med familjehemsvård. Erfarenheterna inom arbete med ensamkommande barn sträcker sig mellan 1-7 år. Samtliga intervjupersoner har erfarenhet av arbetet med barn och unga, då de arbetat med utredningar, mottagning eller placeringar inom socialtjänsten. Vidare återfinns erfarenheter inom familjevård, kontaktpersonsverksamhet samt behandlande verksamheter.

4.1.2 Intervjuguide

Inför intervjuerna utformades en intervjuguide. I en studie ska syftet alltid vara avgörande vid val av metod (Trost 2010, s. 25). Därför tog vi avstamp i syftet för denna studie när intervjuguiden skulle utformas. I utformandet utgick vi även från tidigare forskning och teoretiska referensramar, för att skapa oss en bild av vad vi ville få fram i intervjuerna, vilket går i linje med ett deduktivt förhållningssätt (Jacobsen et al. 2012, s. 72).

Utifrån studiens syfte skapades grundläggande teman som utgjorde intervjuguiden. Till en början formulerades berättarfrågor, en form av inledande frågor, som ger rika beskrivningar av de upplevelser som socialarbetarna hade att dela (Kvale & Brinkman 2014, ss. 176–177). Exempelvis: “Berätta, vad arbetar du med?”. Utifrån berättarfrågorna, samt med utgångspunkt i studiens frågeställningar, utformades aspekter som eftersöktes i svaren. I föregående fråga söktes aspekter såsom “klientgrupp och upplevelser”. Dessa fungerade som en checklista, dels för att minimera risken för att något viktigt under intervjun skulle missas och dels för att inte avvika från studiens syfte. Avslutningsvis utformades direkta frågor för att markera vilka aspekter av området som eftersöktes (ibid) samt för att säkerställa att frågorna besvarades, såsom “Vilken målgrupp arbetar du med?”. De direkta frågorna användes som en form av följdfrågor i intervjuerna samtidigt som det fanns utrymme för andra relevanta följdfrågor beroende på intervjuns riktning och intervjupersonernas berättelser. Öppenheten i intervjuerna går i linje med ett induktivt förhållningssätt då intervjupersonernas upplevelser var styrande i intervjuerna (Jacobsen et al. 2012, s. 64). För intervjuguide, se bilaga 1.

4.1.3 Intervjuerna och transkriberingarna

Efter utformandet av intervjuguiden genomfördes intervjuer med de tio socialarbetare á 30-60 minuter. Trost (2010, s. 55) skriver att intervjuer bör ske på en plats där intervjupersonerna känner sig trygga och bekväma, och där de kan genomföras ostört. Då samtliga intervjupersoner i denna studie önskade sina respektive arbetsplatser genomfördes intervjuerna där. Innan intervjuerna fick de läsa igenom en samtyckesblankett, samt skriva under denna. Inledningsvis påmindes dem om studiens syfte. Intervjufrågorna skickades enbart till två intervjupersoner som så önskade då vi eftersträvade så öppna och spontana svar som möjligt. Med intervjupersonernas samtycke spelades intervjuerna in med hjälp av en diktafon för att sedan kunna transkriberas och därefter analyseras. För samtyckesblankett, se bilaga 2.

Under intervjutillfället togs två aspekter i särskild beaktning för att öka tryggheten hos intervjupersonerna. Det första steget var att bjuda på fika för att öka trevnaden (Jacobsen & Nilsson 1993, s. 173). Målet var att detta skulle skapa en god stämning och minska eventuell nervositet i rummet. Det andra steget var att intervjupersonen skulle få välja placering i rummet. Vår tanke var att hen inte skulle känna sig instängd, utan trygg och fri att röra sig ut vid behov.

Efter intervjuerna genomfördes transkriberingarna av dem. Alla transkriberingar skedde inom några dagar efter den genomförda intervjun, för att ansiktsuttryck och kroppsspråk skulle finnas kvar i minnet

hos forskaren under transkriberingen. I enlighet med Fejes och Thornberg (2015, s. 134) gjordes transkriberingarna ord för ord. Vi delade upp transkriberingsarbetet jämnt mellan oss och således transkriberade vi fem intervjuer var. I syfte att göra transkriberingen lättare att läsa skrevs talspråket ut i skriftspråk (ibid). Detta innebär, att om en intervjuperson sa "ja" eller "va" skrevs detta ut som "jag" eller "var".

Upprepningar bibehölls då det kan visa på intervjupersonens sätt att tala och uttrycka sig. Det kan även vara ett uttryck för tvekan, tvivel och/eller noggrannhet och försiktighet. När intervjupersonen citerade någon annan, exempelvis vad en chef eller kollega hade sagt, skrevs detta kursivt för att förtydliga första och andrahandskällor.

4.1.4 Analysmetod

När samtliga tio intervjuer var transkriberade påbörjades analysarbetet. Totalt utgjorde transkriberingarna 50 sidors skriftligt material. Till en början var tanken att hela det transkriberade materialet skulle skrivas ut, för att sedan påbörja en kodning med hjälp av färgpennor. Dock uteslöts det ur en miljöaspekt. Kodningen genomfördes istället var för sig i två separata worddokument på varsin dator för att vi som författare till studien skulle koda oberoende av varandra.

Analysarbetet gjordes med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys. Lundman och Hällgren Graneheim (2008, ss. 159-171) beskriver det som att forskaren förutsättningslöst analyserar texter, som exempelvis kan baseras på intervjuer. Forskaren analyserar likheter och skillnaderna i de olika texterna, i detta fall intervjuerna (ibid). I denna studie genomfördes kvalitativ innehållsanalys av transkriberingarna för att tolka innebörden i intervjupersonernas beskrivningar.

Kodningsprocessen påbörjades för att göra materialet mer hanterbart. Materialet lästes noggrant och långsamt igenom, såsom det ska göras med kvalitativt material (Lindgren 2014, s. 37; Rennstam & Wästerfors 2015, s. 75). Detta kan beskrivas som en form av koncentring av materialet där utgångspunkten var intervjupersonernas egna ord och tankar (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 74). Beroende på teoretiska antaganden och forskningsintresset kan kodningen utformas på olika sätt. Då intresseområden i denna studie är *upplevelser av arbetet med ensamkommande barn* och *upplevelser av skillnader arbetet med barn*, skapades koderna utifrån dessa intresseområden. Delar av intervjuerna som behandlade och gav uttryck för samma punkter tilldelades samma kod (Lindgren 2014, ss. 37-38). Då vissa delar även var relevanta i flera olika koder, kodades ett och samma uttryck i samtliga passande koder.

Under kodningsprocessen förbehölls ett induktivt förhållningssätt då vi tog avstånd från teorier i försök att koda materialet öppet och fritt från egna föreställningar och förståelser (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 75; Jacobsen et al. 2012, s. 62). Samtidigt skapade vi oss förståelse inom området med hjälp av tidigare forskning och teorier, som också formade aspekterna som eftersöktes i intervjuguiden, vilket tyder på ett deduktivt förhållningssätt (Jacobsen et al. 2012, s. 72).

Efter att kodningen genomförts på varsitt håll sammanställdes koderna till ett gemensamt dokument och diskussion fördes kring dem. Därefter påbörjades nästa del av analysprocessen där de funna koderna sorterades. Sorteringen sker i stora drag på samma sätt som kodningsprocessen, dock skiljer sig sorteringen åt då det innebär skapande av kategorier utifrån koder, snarare än från transkriberingen (Lindgren 2014, s. 40). Under sorteringen skapades nya koder, en del ursprungliga koder bildade kategorier och andra förblev som de var. Det som blev tydligt var att flera gemensamma koder hade återfunnits i materialet. I sorteringssteget kopplade vi även ihop koderna med de tidigare valda teorierna, som var anti-förtryckande praktik samt språkets makt. I appliceringen av teorierna upplevdes en saknad av teoretiska referensramar. Detta gjorde att sökning efter användbara teorier återupptogs, varav stigmatisering och Cooleys spegeljag påträffades. Då dessa teorier var relevanta i förhållande till koderna och kategorierna som funnits, användes de som ytterligare teoretiska utgångspunkter i studien, och på så vis formades fler kategorier utifrån vår egna tematiska etikettering (Rennstam & Wästerfors 2015, s. 74). Det återfanns totalt 15 kategorier i materialet som bildade tio teman. Två av dessa tio teman sållades bort då de inte hade tillräcklig empirisk grund i jämförelse med resterande teman. De sållades även bort på grund av begränsning i omfång av uppsatsen. Teman som sållades bort var släcka bränder och barnets bästa. Därefter genomfördes ännu en reducering av materialet där kategorier som inte bildat ett tema sållades bort, såsom uppehållstillstånd och avslutningsarbete.

Analysen avslutades med hjälp av en summering, som innebär att resultatet sammanställs för att i sin tur nå slutsatser kring undersökningsområdet (Lindgren 2014, s.73). Målet är att koderna och kategorierna får en innebörd och sammanhang för att sedan kunna summeras till teman. I kapitel sex följer en redovisning av teman som återfunnits i denna studie. Det följer även citat från intervjupersonerna som underbygger dessa, där vardera person benämns som intervjuperson 1, intervjuperson 2, intervjuperson 3, intervjuperson 4 och så vidare till och med intervjuperson 10.

4.2 Studiens kvalitet, transparens och generaliserbarhet

I bedömningen av en kvalitativ studies kvalitet ser man till hur noggrann och systematisk forskaren har varit under studiens genomförande (Fejes & Thornberg 2015, ss. 258-259). En viktig aspekt av studiens kvalitet är transparensen i studien samt huruvida studien följer en röd tråd där syftet med studien går i linje med dess metod och analys.

För att erhålla god transparens har det redogjorts för studiens avgränsningar. Urvalsprocessen har presenterats öppet och även intervjupersonerna har presenterats i generella drag. Metodkapitlet i studien delades in i avsnitt för att tydligt visa på studiens tillvägagångssätt som utan förhinder kan replikeras av andra forskare. Om en studie saknar tydlighet och transparens anses dess kvalitet minska. För att en röd tråd ska präglade hela studien har även resultat och analyskapitlet delats in i två huvudavsnitt som grundats i studiens frågeställningar. På så vis har vi försökt uppnå en god och överskådlig analysdel i studien, för att i sin tur öka studiens kvalitet (Fejes & Thornberg 2015, s. 268).

För att söka svar på studiens syfte och frågeställningar har vi valt att genomföra en kvalitativ studie. Kvalitativa studier benämns ofta som icke- generaliserbara (Jacobsen et al. 2012, s. 87). Dock är syftet med denna studie att nå förståelse genom en djupdykning och därmed inte att generalisera på en statistisk nivå. Å andra sidan kan resultat i kvalitativa studier vara generaliserbara i form av överförbarhet, vilket är en annan viktig aspekt av kvaliteten i en studie (Bryman 2011, s. 355). Överförbarhet behandlar studiens möjlighet att föras över till andra miljöer och fortsatt vara användbar. I denna studie har vi därav bedömt generaliserbarheten i form av överförbarhet.

4.3 Forskningsetiska överväganden

När en studie ska genomföras är det av stor vikt att reflektera kring forskningsetiken för att studien ska erhålla god kvalitet. Det är även viktigt att forskaren tar ansvar över sin studie (Vetenskapsrådet 2017, s. 2). Innan en studie genomförs måste forskaren överväga vilka negativa konsekvenser som forskningen kan ge till dem som deltar i studien och hur dessa väger upp gentemot kunskapen studien ger (ibid, s. 7). Detta diskuterades innan studien påbörjades, varav vi konkluderade med att deltagarna inte kommer att utsättas för någon form av psykisk skada då känsliga frågor inte ställs. Detta i syfte att uppnå individskydds kravet som just innebär att deltagarna inte utsätts för skada eller kränkning (ibid 13). Ett exempel på känslig fråga skulle kunna vara "Upplever du att din chef gör ett bra arbete?".

Individskyddskravet konkretiseras i fyra olika kodexar där de två första handlar om informationskravet och samtyckeskravet. *Informationskravet* innebär att deltagarna ska ges information om studiens syfte (Vetenskapsrådet 2017, s. 13). Vi informerade deltagarna om syftet både när de tillfrågades om att delta och innan vi började intervjuerna. Förutom detta har samtliga intervjupersoner fått skriva under en samtyckesblankett för att visa att de är införstådda i syftet samt godkänner medverkandet, för att underbygga *samtyckeskravet*. Även i samtyckesblanketten framgår information, både gällande syftet med studien men även vilka vi är, var vi studerar, vem vår handledare och kursansvariga är samt att deltagandet är frivilligt.

I hanteringen av forskningsmaterialet behöver forskaren tänka på *konfidentialitetskravet* som innebär att medverkande ska ges största möjliga konfidentialitet och att personuppgifter ska förvaras på ett säkert sätt så att obehöriga inte ska kunna ta del av dem (Vetenskapsrådet 2017). Med utgångspunkt i konfidentialitetskravet presenteras inga personuppgifter om deltagarna i studien. Vi har även valt att inte presentera dem i detalj för att säkerställa deras anonymitet. Vi har benämnt dem som intervjuperson med en slumpmässig siffra. Detta då vi utnyttjat ett snöbollsurval vilket kan innebära att andra intervjupersoner vet vilket ordningsnummer de har i intervjuerna och på så sätt kan räkna ut och identifiera de resterande socialarbetarna som medverkat. Personuppgifter som framkommit i samtyckesblanketterna och under intervjuerna förvaras därför säkert och oåtkomligt för obehöriga för att sedan förstöras efter färdig uppsats. I enlighet med *nyttjandekravet* (Vetenskapsrådet 2017, s. 14) har all insamlad information i intervjuerna endast används för studiens ändamål.

En annan viktig aspekt av forskningsetiken är att empirin behandlas på ett gott sätt där forskaren är rättvis (ibid, s. 12f). Utifrån det har vi försökt analysera intervjuerna utan att fördomar och förförståelse ska spela en avgörande roll. Detta genom att exempelvis koda materialet var för sig för att sedan reflektera över de koderna som gjorts och om de ger en rättvis och oberoende bedömning. I syfte att vara rättvisa har därmed ett kritiskt synsätt tagits tillvara mot de tolkningarna som görs. Som diskuterats i föregående avsnitt kommer redovisningen av resultatet samt metoden som använts präglas av öppenhet, vilket även det går i linje med god forskningsetik (ibid, s. 8).

5. Resultat och Analys

Under detta kapitel presenteras teman som framkom under analysarbetet. Dessa har delats upp i två huvudavsnitt där det i avsnitt 5.1 framgår en redovisning av socialarbetares upplevelser av ensamkommande barn och arbetet med dem. Under avsnitt 5.2 redovisas socialarbetarnas upplevda möjligheter och utmaningar i arbetet med ensamkommande barn. I båda avsnitten kommer skillnader och likheter lyftas upp, i arbetet med ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande. För att tydligt återge vad som framkommit under intervjuerna redovisas citat från intervjupersonerna. Avslutningsvis, i avsnitt 5.3, sammanfattas kapitlet.

5.1 Målgruppen ensamkommande barn

Nedan behandlas socialarbetarnas beskrivningar och upplevelser av ensamkommande barn och arbetet med dem samt upplevelser av skillnader och likheter i jämförelse med barn som inte är ensamkommande. Det framkom flera olika beskrivningar och upplevelser, vilka summerades till fyra olika teman: *ensamkommande barn är aliens*, *ensamkommande barn är tråkiga*, *barn som barn - ungdom som ungdom* och *ensamkommande barn gillar mig, jag gillar dem*.

5.1.1 Ensamkommande barn är aliens

Intervjupersonerna berättar att ensamkommande barn beskrivs som aliens inom socialtjänsten och att arbetet upplevs kaotiskt. Det uttrycks i nedanstående citat där intervjupersonen beskriver hur andra socialarbetare som inte arbetar med ensamkommande barn pratar om barnen:

[...] Ensamkommande ungdomar är liksom kaos, man vet inte vad man ska göra med dem, de är som aliens – placerade här i Sverige men det finns inget vi kan göra åt det här som pågår. (Intervjuperson 6)

Beskrivningen av ensamkommande barn som aliens kan vara ett uttryck för okunskap inför arbetet vilket leder till osäkerhet - vad ska man göra med dem? Det kan även tolkas som ett ord med negativ klang som i sin tur leder till att ensamkommande barn tillsätts en negativ etikett. Den negativa etiketten gör att ensamkommande barn förknippas med begrepp som aliens och kaos. En sådan etikett kan skapa stereotyper vilket kan leda till stigmatisering och diskriminering av ensamkommande barn i samhället (Link & Phelan 2001, ss. 368-369). Detta leder till en känsla av *vi-* och *dem*, där *dem* är ensamkommande barn som beskrivs som aliens och kaos. Det gör att socialarbetare som enbart arbetar med barn som inte är ensamkommande inte vill arbeta med *dem* eller ha med *dem* att göra (ibid, s. 370).

Socialarbetarnas ovilja att arbeta med ensamkommande barn blir en skillnad mellan barnen då socialarbetare inte uttrycker samma ovilja inför arbetet med barn som inte är ensamkommande. Något som framgår i de två nedanstående citaten:

De blir helt rädda bara de hör ordet ensamkommande och typ *herregud nu ska jag få någon som har värsta problemen, och han har kommit ända hit...*
(Intervjuperson 3)

Tyvärre hör jag ju, bara att man pratar om dem som en helt enskild grupp, som att de har helt andra behov. Som att de är helt andra människor. (Intervjuperson 10)

Citaten ovan skulle kunna vara exempel på att *vi*- och *dem* har skapats och existerar. Detta till följd av den negativa etikett ensamkommande barn har tillskrivits. *Vi*- och *dem* uppdelningen leder till att grupperna förknippas med positiva respektive negativa egenskaper, där *dem* tillsätts de negativa som *vi* saknar (Link & Phelan 2001, s. 370). I detta fall har ensamkommande barn förknippats med aliens och kaos - de är annorlunda och inte som oss. När ensamkommande barn blir till en *dem*- grupp, där de tillsätts negativa egenskaper, får de som inte tillhör *dem*-gruppen en negativ bild av *de* ensamkommande barnen. På grund av den negativa bilden *vi*-gruppen har av ensamkommande barn vill inte socialarbetare arbeta med dem. Något som illustreras i uttrycket "Herregud nu ska jag få någon som har värsta problemen". Det kan utläsas att socialarbetaren inte vill arbeta med ensamkommande barn då antagandet finns att barnet kommer ha "värsta problemen". Det är således ett exempel på hur stigmatiseringsprocessen har påbörjats och upprätthålls. En konsekvens av att socialarbetare inte vill arbeta med ensamkommande barn kan vara att barnen inte får tillgång till samma möjligheter som barn som inte är ensamkommande, vilket är en skillnad i arbetet och prioriteringen av barnen. Utifrån stigmatiseringsteorin leder en sådan skillnad till att ensamkommande barns rättigheter och behov inte tillgodoses i lika stor utsträckning som barn som inte är ensamkommande då de ensamkommande barnen förlorar status (Link & Phelan 2001, s.371). Ilsen (2018) studie visar att ensamkommande barn har skilda rättigheter i jämförelse med andra barn trots att de beskrivs som sårbara och i behov av särskilt stöd. Det understryker resultatet att ensamkommande barn inte har samma möjligheter som andra i samhället och därmed stigmatiseras.

5.1.2 Ensamkommande barn är tråkiga

Som ovan nämnt upplever intervjupersonerna att socialarbetare som inte arbetar med ensamkommande barn känner ovilja inför arbetet med barnen. Samtidigt berättar intervjupersonerna att flera andra socialarbetare som inte arbetar med ensamkommande barn beskriver arbetet med barnen som tråkigt, dels för att målgruppen inte anses krävande och dels för att ärenden inom gruppen ensamkommande barn flyter på. En intervjuperson beskriver det på följande vis:

Alltså jag tror att det är att man tänker att ensamkommande är lätta att hantera, det är liksom inget problem, det bara flyter på. Och det gör också att ingen vill ha ärendena [...] det är ju ingen annan som vill ha ensamkommande barn för att man tycker att det är tråkigt, för att det händer ingenting. (Intervjuperson 2)

En annan intervjuperson lyfter upp en liknande aspekt:

Det är liksom inte, det finns en sån kultur, ett sånt språk, att ensamkommande ungdomar är inte lika krävande de kräver inte lika mycket. (Intervjuperson 6)

Citaten ovan beskriver att arbetet med ensamkommande barn ses som tråkigt och intetsägande. De skiljs från andra barn då de beskrivs som "inte lika krävande". Utifrån ovanstående avsnitt blir detta en motsägelse då det istället beskrivs att arbetet "flyter på", något som kan tolkas som motsatsen till kaos. Detta visar även att det råder en skillnad mellan hur socialarbetare upplever arbetet med ensamkommande barn. Anledningen till att arbetet med ensamkommande barn beskrivs som tråkigt verkar vara en följd av att arbetet enbart flyter på vilket gör att socialarbetare inte utmanas. Beskrivningarna skildrar socialarbetarnas föreställningar om och värderingar kring ensamkommande barn, vilket i detta fall blir att de är tråkiga och/eller aliens. Det är även uttryck för socialarbetarnas tankar och prioriteringar (Gunnerud 2014, s. 49). Med utgångspunkt i antagandet om att språk är mer än bara ord och meningar då det visar på individens ontologi, påverkar socialarbetarnas värderingar och föreställningar deras prioriteringar i arbetet (ibid). Då arbetet med ensamkommande barn upplevs som tråkigt kan det komma att påverka tillgodoseendet av ensamkommande barnens behov. Detsamma gäller beskrivningarna i ovanstående avsnitt där arbetet beskrivs som kaos och barnen som aliens. Båda beskrivningarna skildrar en skillnad i arbetet med barnen vilket kan resultera i ojämlikhet i arbetet beroende på vad socialarbetaren upplever som tråkigt, utmanande och/eller kaos. Enligt Kohli (2006)

beskriver socialarbetare ensamkommande barn som annorlunda till skillnad från andra barn. Ovanstående citat bekräftar att socialarbetare i beskrivningarna av ensamkommande barn gör en skillnad mellan dem och barn som inte är ensamkommande.

Å andra sidan kan ett ord ha flera betydelser (Gunnerud 2014, s. 23). Hur ett ord förstås och tolkas är starkt påverkat av individens livsinnehåll, världsbild samt dennes känslor och mening (Baianstovu 2018, s. 80). Med utgångspunkt i tankesättet kan socialarbetarnas beskrivningar och val av ord innebära en sak för dem, men få en annan innebörd hos lyssnaren. Det är utifrån sammanhanget som ordet används i som betydelsen och meningen med orden räknas ut (Gunnerud 2014, s. 24). Därmed behöver socialarbetarnas ordval inte nödvändigtvis innebära någonting negativt, utan enbart vara ett sätt för dem att uttrycka sina upplevelser och känslor. Kohli (2006) lyfter i sin studie upp att socialarbetare respekterar ensamkommande barn och deras unika egenskaper. Med utgångspunkt i detta understryks vår analys om att socialarbetarna som inte arbetar med ensamkommande barn nödvändigtvis inte menar någonting negativt i sina beskrivningar.

5.1.3 Barn som barn - ungdom som ungdom

De ovanstående avsnitten har behandlat hur intervjupersonerna upplever att socialarbetare som inte arbetar med ensamkommande barn beskriver barnen och arbetet med dem. Intervjupersonerna själva beskriver ensamkommande barn precis som andra barn och ungdomar. Som alla andra barn vill de ha värme och trygghet och som andra ungdomar är de utmanande, tjatiga och trotsiga. Arbetet mellan barnen bör därmed inte skilja sig från varandra menar intervjupersonerna. Något som beskrivs av intervjuperson tre och åtta:

De är precis som alla andra barn, det är bara att de har kommit hit. De är tonåringar oftast, och vid tonår...alltså vid den ålder, då är det ju att de utmanar, prövar, försöker. På alla sätt försöker de att få det som de vill. (Intervjuperson 3)

...ungdomar som ungdomar, barn som barn. Man har liksom samma behov. Så, det är barn och tonåringar precis som alla andra men med olika bakgrund. (Intervjuperson 8)

Intervjupersonernas beskrivning av ensamkommande barn visar på att de har stor förståelse för barnen och vilja att hjälpa dem. Till skillnad från tidigare avsnitt där en skillnad i beskrivningarna av barnen framgår, blir det här tydligt att intervjupersonerna vill lyfta fram likheter med barnen och således

motverkar uppdelning av vi- och dem. Uttrycket “ungdom som ungdom, barn som barn” är ett exempel på att intervjupersonerna inte skiljer på ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande.

Dessutom beskriver intervjupersonerna själva att de ser ensamkommande barn precis som alla andra barn och har förståelse för dem vilket leder till att de ingår i partnerskap med barnet. Partnerskap innebär, enligt den anti-förtryckande praktiken, att socialarbetaren och klienten arbetar mot gemensamma mål för att dela på ansvar och risker (Dalrymple & Burke 2016, s. 95). Genom att ingå i partnerskap tar socialarbetarna sitt ansvar för att gå emot strukturer i samhället som kan leda till förtryck. Socialarbetaren ska även hjälpa klienten mot empowerment som innebär att hjälpa klienten att ta ansvar över sitt eget liv samt förstå de strukturella skillnader som finns i samhället (ibid). Då intervjupersonerna beskriver barnen som lika kommer de även att behandla barnen på samma vis. I enlighet med normalitetsprincipen ska socialtjänsten handlägga ärenden som rör ensamkommande barn på samma sätt som ärenden som rör andra barn på socialtjänsten (prop 2005/06:46, s. 41). Intervjupersonernas inställning till ensamkommande barn ökar möjligheterna att arbeta utifrån normalitetsprincipen och därmed ökar chanserna att barnens behov tillgodoses. Detta är ett sätt att ge ensamkommande barn möjlighet till empowerment.

Det är tydligt att intervjupersonerna arbetar anti-förtryckande med ensamkommande barn, genom att ingå i partnerskap med dem, hjälpa dem till empowerment och uppmärksamma negativa stereotyper. Intervjupersonernas anti-förtryckande arbete kan tänkas grunda sig i den medvetenhet och engagemang för ensamkommande barn som de besitter. Medvetenheten uppkommer möjligen från att de kritiskt reflekterar över sitt arbete och inte hamnar i en rutinmässig arbetssituation (Dalrymple & Burke 2016, s. 83). Detta skildrar sig genom att intervjupersonerna inte skiljer på ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande. Vidare är det tydligt att samtliga intervjupersoner erhåller stort engagemang för barnen. Det stora engagemanget var ibland en följd av att intervjupersonerna känner empati för ensamkommande barn. Nedanstående citat är ett exempel på hur intervjuperson tre uttrycker sin förståelse för barnen, och de trauman barnen möjligen upplevt:

För många av de här barnen som kommer hit har gått igenom massor med saker här och i hemlandet. Många av dem har varit med om krig, varit med om sexuella övergrepp på vägen till Sverige, de har väldigt dåligt psykiskt mående. Så självklart kan det påverka deras beteende när de kommer hit och deras hälsa.
(Intervjuperson 3)

Intervjuperson tre konstaterar att ensamkommande barn kan ha upplevt mycket trauman under sin flykt till Sverige och under vistelsen i hemlandet. Detta är något som konstaterats i tidigare forskning, vars resultat visar att ensamkommande barn ofta har varit med om svåra händelser, både innan och under flykten (Blackwell & Melzak 2000). När barnen sedan kommer till Sverige är det i sin tur av stor vikt att de bemöts med förståelse, då de har mycket att bearbeta (ibid; Hopkins & Hill 2010). Då socialarbetarna erhåller stor förståelse och medvetenhet för ensamkommande barn kan de, utifrån tidigare studiers resultat, vara till stor hjälp för barnen att bearbeta det förflutna.

5.1.4 Ensamkommande barn gillar mig, jag gillar dem

I princip alla intervjupersonerna upplever att ensamkommande barn tycker om dem, samtidigt som de beskriver att de själva tycker om arbetet med barnen. *Tacksamma* är ett begrepp som många intervjupersoner använder för att beskriva ensamkommande barn. Långvariga relationer genom placeringarna och upplevelser av att vilja bli mött och kontaktad menade många var en stor anledning till att de valt att fortsätta arbeta med målgruppen. Intervjuperson fem beskriver upplevelsen på följande vis:

En sak tror jag är att det har varit kul med de långa relationerna liksom, men också för att de här relationerna blir lite annorlunda tycker jag, än relationerna i Barn och Ungdom. [...] det blir en speciell relation. Jag tänker för deras del, man ska utlämna sig för någon gör ju att man får ett band för den personen. [...] Och hade den personen att, som en typ, på ett sätt typ av stödperson vilket jag tror att vi uppfattas som av våra klienter. Så det är ju ganska förståeligt att man blir en ganska viktig person i det för dem. Och det är ju kul att vara en viktig person för folk, så det är ju en av de viktigaste anledningarna, eller den viktigaste anledningen. (Intervjuperson 5)

Intervjuperson nio lyfter upp sin upplevelse av hur tacksamma barnen är:

Och jag trivs med den målgruppen faktiskt. Det är en tacksam målgrupp jämfört med på barn och ungdom, om jag skulle få jämföra. (Intervjuperson 9)

Ovanstående citat präglas av positiva beskrivningar gällande arbetet med ensamkommande barn. Ett gemensamt mönster som framgår av socialarbetarnas upplevelser är beskrivningen att känna sig viktig och upplevas som betydande för klienten, något som blir givande för socialarbetaren. Som nämnts tidigare är *tacksam* ett återkommande begrepp i beskrivningen av arbetet med ensamkommande barn. Begreppet innebär bland annat uppskattande, vilket med andra ord kan beskrivas som det mänskliga behovet av att bli sedd och omtyckt.

Andras uppfattningar om en själv fungerar enligt Cooley (1967, s. 173) som en spegelbild. Spegelbilden byggs upp genom en föreställning av hur vi framstår inför andra och hur andra bedömer en vilket i sin tur resulterar i utvecklandet av självkänslan (Scheff & Starrin 2013, s. 188). I enlighet med teorin om spegeljaget är socialarbetarnas beskrivningar och upplevelser av att vara omtyckt och viktig för ensamkommande barn en skildring av deras spegeljag. Det handlar om socialarbetarnas föreställningar av hur de betraktas och bedöms av barnen. Då deras spegeljag skildrar en positiv bild leder det till att deras goda självkänsla upprätthålls. Det skapar positiva associationer med ensamkommande barn och arbetet med dem vilket i sin tur gör att socialarbetarna gillar arbetet och vill arbeta kvar, såsom de själva beskriver.

Spegeljaget kan även tolkas som att en människa behöver tillfredsställa egna behov av att känna sig omtyckt och bekräftad för att självkänslan ska utvecklas. Detta då teorin förespråkar att om individen har en positiv föreställning om vad andra tycker om en, påverkas självkänslan i positiv riktning, till en känsla av stolthet (Cooley 1967, s. 185). Således har människan ett behov av att känna att sig omtyckt och bekräftad av andra för att inte hamna i känslor av skam och förnedring (ibid). Socialarbetarnas positiva upplevelser av arbetet grundar sig utifrån perspektivet i deras egna behov av att känna sig bekräftade och omtyckta. Behovet av att bli bekräftad och omtyckt bör nödvändigtvis inte tolkas som egen nyttigt då det kan innebära positiva konsekvenser. Då socialarbetaren tillgodoser sina egna behov kommer det med stor sannolikhet leda till att socialarbetaren vill fortsätta göra ett gott arbete med ensamkommande barn, för att upprätthålla god självkänsla. Det kommer i sin tur påverka barnen genom att de känner sig viktiga och bekräftade då socialarbetaren gör ett gott arbete med dem. Kohli (2006) beskriver att ensamkommande barn är i behov av en bra socialarbetare. Vidare skriver Kohli att ensamkommande barn beskriver sina socialsekreterare som snälla, omtänksamma och terapeutiska. Detta går dels i linje med socialarbetarnas upplevelser som framgår av citaten ovan, men det kan även anses som en positiv konsekvens av att socialarbetaren tillgodoser de egna behoven att känna sig omtyckt och bekräftad.

Uttrycket "det är en tacksam målgrupp jämfört med barn och ungdom" såsom intervjuperson fyra uttrycker, tyder på en skillnad i arbetet med ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande. Då barn som inte är ensamkommande inte upplevs som tacksamma i samma utsträckning tillgodoses inte socialarbetarens behov av att vara viktig och bekräftad i samma grad, vilket i sin tur resulterar i att upplevelser av arbetet med ensamkommande barn blir mer speciellt och unikt. Något annat som gör arbetet med ensamkommande barn unikt är de långvariga relationerna vilka skiljer

sig från relationerna med barn som inte är ensamkommande. Detta beror på de olika förutsättningarna socialarbetarna har i arbetet med målgrupperna. I arbetet med barn och unga som inte är ensamkommande leder en utredning inte nödvändigtvis till en insats vilket gör att ärendet kan avslutas i ett mycket tidigare skede. Utredningar gällande ensamkommande barn resulterar alltid i en insats då alla ensamkommande barn är i behov av en placering. Resultatet blir således att socialarbetaren får en långvarigare relation med ensamkommande barn på grund av förutsättningarna i arbetet. De långvariga relationerna som socialarbetare upplever i arbetet med ensamkommande barn grundar sig därmed i strukturen i arbetet som skapar denna unika förutsättning snarare än målgruppen i sig.

5.2 Möjligheter och utmaningar

I detta avsnitt behandlas socialarbetarnas upplevelser av möjligheter och utmaningar i arbetet med ensamkommande barn samt upplevelserna av skillnader och likheter i arbetet med barn som inte är ensamkommande. Sammantaget summerades resultatet i 4 olika teman vilka är *pengar vs behov*, *“good - enough”*, *ansvarsfördelning och prioritering* och *ledningens bristande engagemang*. Dessa teman redovisas och analyseras nedan.

5.2.1 Pengar vs behov

Socialarbetarna beskriver att en utmaning i arbetet med ensamkommande barn är pengarnas påverkan i behovsprövningen. Intervjupersonerna beskriver att de ofta har fått göra val utifrån pengar istället för barnets behov. En av intervjupersonerna ger ett konkret exempel där en ensamkommande ungdoms behov försummas på grund av pengar.

Vi hade en ensamkommande ungdom. Han... jag tyckte han behövde en kontaktperson men han fick inte det. För att han, ekonomin räcker inte till alltså budgeten. Den ska sållas ut till den som behöver det mer än vad han behöver. Så även fast jag tycker att han behöver men de tycker inte att han behöver. Det påverkar. Det är klart det också påverkar barnets bästa i sig sen. [...] Det känns lite mer som att, ja men de är inte svenska medborgare, varför ska vi lägga resurser och insatser på dem? De tänker så. Det är klart att de tänker, *ja men vi har en svensk unge, vi kör på den*. Jag har varit med om det själv. Framför mig alltså typ det här med kontaktperson, *din andra klient behöver det mer*, en svensk medborgare. Så.. ja. Det är sjukt.

(Intervjuperson 3)

I citatet lyfter intervjuperson tre upp flera problem. Det första problemet som skildras är att ekonomin gick före ungdomens behov, då intervjupersonen beskriver att ekonomin inte räckte till för att tilldela den ensamkommande ungdomen en kontaktperson. Uttrycket *“Ja men vi har en svensk unge, vi kör på*

den” kan tolkas som en åtskillnad i resursfördelningen mellan ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande, vilket representerar det andra problemet. Å andra sidan kan det även illustrera en avsaknad av kontaktpersoner på socialtjänsten, för alla barn. Detta innebär att en behovsprövning måste göras för att utreda barnens behov av kontaktpersonen, vilket i exemplet ledde till att en “svensk unge” tilldelades kontaktpersonen. Gjordes bedömningen utifrån barnens behov eller illustreras en åtskillnad mellan barn inom socialtjänsten? Detta är en fundering som väcktes hos oss. I citatet framgår socialarbetarens missnöje över beslutet genom att säga att hela bedömning var “sjukt”. Utifrån att socialarbetaren var ansvarig för båda barnen kan missnöjet tolkas som en antydning på svaret på funderingen. Om intervjuperson tre hade ansett att bedömningen var rätt hade inget missnöje uttryckts. Därmed kan det tolkas som att ensamkommande barn skiljs från barn som inte är ensamkommande med argumentet att ekonomin inte räcker till.

Socialarbetarens missnöje och upplevelse av åtskillnad i resurser mellan barnen skildrar även en strukturell diskriminering där en “svensk unge” tilldelas kontaktperson istället för en ensamkommande ungdom. Detta kan ses som en vi- och dem uppdelning av barnen där en “svensk unge” får fler resurser (Link & Phelan 2001, ss. 370-372). Vi- och dem uppdelningen resulterar i statusförlust som innebär att de ensamkommande barnen får sämre ställning i den sociala hierarkin. En sådan behandling kan i framtiden påverka ensamkommande barns chanser att lyckas och utvecklas i samhället (ibid). Detta lyfter även intervjuperson tre upp genom att säga “Det påverkar. Det är klart att det också påverkar barnets bästa i sig”. Att ensamkommande barn inte har samma möjligheter att få resurser som barn som inte är ensamkommande är något som Aitans (et al. 2017) studie visar. Enligt Aitans (ibid) behandlas ensamkommande barn sämre än alla andra barn, så illa att det bryter mot de mänskliga rättigheterna. Exempelfallet som illustreras i citatet behöver nödvändigtvis inte liknas med ett brott mot de mänskliga rättigheterna då det inte är frågan om en direkt diskriminering. Dock kan en sådan åtskild behandling resultera i diskriminering i framtiden utifrån att diskriminering kan vara en följd av en vi- och dem uppdelning samt statusförlust (Link & Phelan 2001, ss. 370-372). Trots att det nödvändigtvis inte behöver tolkas som direkt diskriminering av ensamkommande barn går bedömningen inte i linje med normalitetsprincipen (prop 2005/06:46, s. 41). Normalitetsprincipen innebär att om en “svensk unge” kan tilldelas en kontaktperson bör ett ensamkommande barn ha samma möjlighet, oavsett ekonomiska förutsättningar. Att pengar i ensamkommande barns fall används som argument vid beslut om resurser är ett exempel på hur barnens behov sätts i andra hand, efter ekonomin, vilket socialarbetare upplever som en utmaning i arbetet med ensamkommande barn.

Intervjupersonerna beskriver även schablonbeloppet som en utmaning i arbetet med ensamkommande barn då det fungerar som argument i placeringsbeslut och något som man inte velat överskrida.

Intervjupersonerna berättar vidare att schablonbeloppet är en summa pengar som kommunen återsöker hos migrationsverket för att tillgodose ensamkommande barns behov. Om summan överstigs måste kommunen gå utanför sin budget och själv stå för kostnaden. Att förhålla sig till schablonbeloppet upplevs därför som utmanande, något som intervjuperson sju beskriver:

Och då gäller det också att man anpassar sig till de siffrorna man får från migrationsverket. Att en ungdom under 18 ska inte kosta mer än 1350 kronor per dygn. Är det mer än så, så vet man att man kommer gå back. Så man försöker ju hitta placeringar som kan matcha de priserna, tyvärr. (Intervjuperson 7)

Schablonbeloppet har spelat en särskild roll i gränsfallen, till exempel när en ungdom varit i behov av en behandlingsplacering men inte i *extremt* eller *akut* behov. Då godkänns inte placeringen på grund av de höga kostnaderna som skulle överstiga schablonbeloppet. Faktum att ensamkommande barn inte ingår i kommunens budget kan ses som skapandet av en dem- grupp, vilket blir en skillnad mellan barnen, då det blir tydligt att ensamkommande barn inte tillhör resterande aktuella barn på socialtjänsten (Link & Phelan 2001, ss. 370-372). Schablonbeloppets makt i tillgodoseendet av ensamkommande barns behov blir ännu en gång en tydlig statusförlust för barnen då deras möjligheter att tilldelas samma resurser begränsas (ibid). Det är viktigt att poängtera att socialarbetare vars uppgift är att placera barn som inte är ensamkommande också har en budget att förhålla sig till, vilket intervjupersonerna lyfter upp. Dock upplevs denna begränsning inte lika omfattande som i arbetet med ensamkommande barn då de inte behöver återsöka pengar på samma sätt. Att förhålla sig till en budget, utan att behöva återsöka pengar, innebär en större flexibilitet i arbetet då totala budgetsumman är klar och tydlig. Därmed kan pengar omfördelas mellan barnen beroende på behoven som finns. Ett återsökande av pengar medför inte samma flexibilitet då arbetsgruppens totala summa är beroende av antal barn. Därför blir pengarnas makt en skillnad i arbetet med ensamkommande barn i jämförelse med arbetet med barn som inte är ensamkommande.

Å andra sidan berättar intervjupersonerna att schablonbeloppet kan bli en möjlighet i arbetet med ensamkommande barn. Exempelvis har det resulterat i att många familjehemsföretag som enbart var intresserade av att tjäna pengar har försvunnit. Detta då socialtjänsten inte längre kunde möta deras dyra priser för placeringar, i och med att socialarbetarna behövde förhålla sig till schablonbeloppet. Då flera familjehemsföretag som enbart var intresserade av pengar har försvunnit innebär det större chanser att få

en placering där barnets behov är centralt. Intervjupersonerna poängterar att dyra resurser inte nödvändigtvis är lika med bra resurser, såsom i nedanstående citat:

Så det är klart att schablonbeloppet är med och styr. Men jag tänker också att det är bra att det är med och styr, för innan kunde kostnaderna bara braka iväg och socialtjänsten kunde återsöka. De här företagen framförallt har nästan vilka priser som helst och det var många som inte höll måtten alls. (Intervjuperson 8)

5.2.2 “Good enough”

Socialarbetarna beskriver tanken om “tak över huvudet” och tidsbegränsningen som utmaningar i arbetet med ensamkommande barn. Utmaningarna leder till ytterligare utmaningar, framförallt gällande familjehemsutredningar då de beskriver att det resulterat i uttrycket “good enough”. Det har lett till att många placeringar godkänns trots att familjehemmen kanske inte varit de bästa och rätta. Något som beskrivs i nedanstående citat:

Men jag har absolut haft placeringar där man har känt liksom att eh... att framförallt familjehem har varit bristfälliga men att man liksom har stått ut med det eller tänkt att ett uttryck som jag hatar *good enough*. (Intervjuperson 6)

Trots att socialarbetare uttryckte att de inte gillade uttrycket “Good enough” präglar det arbetet med ensamkommande barn. Boenden som inte uppnår alla krav har således godkänns och bedömts som tillräckligt bra, tillika “good enough”. Intervjuperson sex beskriver vidare att det förekommer en skillnad i arbetet med placeringar av barn då “good enough” placeringar inte förekommer i lika hög utsträckning med barn som inte är ensamkommande.

Fast jag tror att om det inte hade varit en ensamkommande ungdom och den hade haft föräldrar som hela tiden granskade den här familjen och hade åsikter om den här familjen så tror jag att man hade reagerat mycket snabbare inom barn och ungdom liksom på, vanvården som skedde inom familjen. [...] Därför blir vårt ansvar extra viktigt jämfört med barn och ungdom som har ett annat nätverk. Vi blir som deras språkrör. (Intervjuperson 6)

I citatet kan utläsas att ensamkommande barn inte har ett nätverk i landet och att socialarbetaren därför upplever ett extra viktigt ansvar i jämförelse med barn som inte är ensamkommande. Arbetet med barn som inte är ensamkommande leder inte till samma ansvarskänsla då barnen ofta har ett nätverk som kan stå upp för dem. Att även fungera som ensamkommande barns språkrör, vid sidan av de ordinarie

arbetsuppgifterna, kan vara en utmaning för socialarbetaren då arbetet är bredare. Det kan i sin tur försvåra utförandet av de ordinarie arbetsuppgifterna vilket gör att socialarbetaren behöver prioritera.

Intervjuperson sex beskriver även en skillnad i placeringar mellan ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande vilket kan tolkas som en följd av en vi- och dem gruppering som skapas till följd av de olika behandlingarna barnen får (Link & Phelan 2001, ss. 370-372). Vi- och dem grupperingen blir tydlig då intervjuperson sex, men även andra intervjupersoner, säger att “good enough” förekommer i högre utsträckning i arbetet med placeringar av ensamkommande barn. En konsekvens blir att barnen förlorar status i samhället (ibid). I enlighet med stigmatiseringsteorin resulterar detta i diskriminering av dem- gruppen, i detta fall ensamkommande barn, då de betraktas som annorlunda. Skillnaden blir även synlig i praktiken genom att de tilldelas placeringar som ses som “good enough”. Brunnberg och Hart (2016) beskriver att basala förhållanden som bostad, mat och hälsa är av stor vikt för att barn ska få möjlighet att leva ett bra liv. Ojämlighet i hälsa och välfärd kan försvåra denna möjlighet (ibid). Detta i sin tur kan göra att ensamkommande barn får det svårare att utvecklas och lyckas i samhället (Link & Phelan 2001, ss. 370-372).

Flera socialarbetare i studien lyfter även upp släktingplaceringar, både som en möjlighet och utmaning. De berättar att det under 2015, till följd av det stora inflödet av asylansökningar var brist på placeringsalternativ för ensamkommande barn. För socialarbetaren var då släktingplaceringar en möjlighet då det redan fanns ett tillgängligt hem för barnet. Möjligheten gällde även barnet då de fick ett boende hos någon de med stor sannolikhet har anknytning till. Socialarbetarna beskriver vidare att det samtidigt var en utmaning med släktingplaceringar då många barn placeras där utifrån anknytning, utan djupare familjehemsutredning. Ensamkommande barn behöver dock integreras. Det blir därför en utmaning då familjehemmen, som är släktingplaceringar, inte alltid själva är integrerade. Socialarbetaren ställs därmed inför dilemman och ett resultat blir ofta “good enough” placeringar där anknytningen väger tyngst.

Jag har uppfattat, eller vi har ju pratat om det i gruppen också att mycket, många familjer släpps förbi, om man säger så, för att de är släktinghem. Och man tycker att relationen de har är mycket viktigare än att, ja att de inte kryssar alla krav på att vara familjehem, på gott och ont. (Intervjuperson 7)

Att ensamkommande barn placeras i släktinghem som anses vara “good enough” är som konstaterat problematiskt utifrån stigmatiseringsteorin (Link & Phelan 2001, ss. 370-372). Detta då det kan resultera i statusförlust och i sin tur svårigheter att utvecklas i samhället (ibid). Hopkins och Hills (2010) studie konstaterar vikten av att ensamkommande barn integreras i samhället. Då intervjuperson sju lyfter upp

att släktinghem inte alltid är integrerade försämrar barnets chanser att själva integreras, något som i sin tur gör att barnet får det ännu svårare att utvecklas i samhället.

5.2.3 Ansvarsfördelning och prioritering

Intervjupersonerna lyfter upp att en utmaning i arbetet är ansvarsfördelningen, framförallt vad gäller samarbete med Migrationsverket. Detta då besluten från Migrationsverket gällande barnens asylprocess påverkar barnens liv, men även socialarbetarens arbete. Intervjuperson sex beskriver hur socialarbetaren behöver städa upp efter Migrationsverket:

Så blir det direkt faktiskt, i vissa fall har vi sett, att de utsätter dem för massa trauman som sen vi måste hantera på vårt sätt eller städa upp. Så mycket av vårt jobb känns ibland som att vi blir en papperskorg som Migrationsverket slänger saker i och vi måste hantera det.
(intervjuperson 6)

Citatet skildrar socialarbetarens upplevelse av hur Migrationsverket utsätter barnen för trauman. Lundberg (2011) uppmärksammar i sin studie att asylprocessen för ensamkommande barn brister i hänsyn till barnens rättigheter. Utifrån Lundbergs studieresultat och socialarbetarens upplevelser kan tolkas att barnens bästa, sedan 2011 när Lundbergs studie genomfördes, fortfarande inte tas i beaktande i Migrationsverkets arbete. Migrationsverkets bristande barnperspektiv utgör en utmaning för socialarbetarna. Då socialarbetarna måste "städa upp" försvåras arbetet för barnens bästa. När Migrationsverket utsätter barnen för "massa trauman" tillkommer arbetsuppgifter för socialarbetaren som gör att de inte kan prioritera att hjälpa barnen med förflutna trauman. Det förlänger arbetsprocessen och därmed ensamkommande barnens möjligheter att bearbeta alla dessa trauman och må bra.

Oklarhet över vem som har ansvar, beskrivs som en annan utmaning i samarbetet med Migrationsverket. Detta gör att arbetet för socialarbetarna blir diffust och barnen skickas fram och tillbaka utan att någon tar ansvar över dem, något som intervjuperson ett sätter ord på:

Den ena skyller på den andra parten, känner jag i alla fall. För ringer man till Migrationsverket, säger de *ja men du ska kolla boende, du ska stå för den här omsorgsdelen*. Sen när man hör härifrån att de ska stå för kläder och det här och det här, ja då blir det att man krockar. För vi ska ju ändå ha det ansvaret att se till att de har det bra. Men det går inte riktigt om det inte finns någon som vill ta det fulla ansvaret för dem heller.
(Intervjuperson 1)

“Den ena skyller på den andra” skildrar otydligheten i ansvarsfördelningen och att socialarbetaren inte vet vart hen ska vända sig. Den otydliga ansvarsfördelningen gör att intervjupersonerna upplever en utmaning i att försäkra de ensamkommande barnens välmående, en svårighet som flera av intervjupersonerna vittnar om. Problemet med detta är att socialarbetarens uppgift är att tillgodose alla barns grundläggande behov vilket inte är möjligt på grund av den otydliga ansvarsfördelningen och dess konsekvenser i praktiken. Socialarbetaren har även i uppgift att hjälpa sina klienter till empowerment, enligt den anti-förtryckande praktiken (Dalrymple & Burke 2016, s. 90-94). En av de fyra huvudsakliga delarna i detta är att socialarbetaren arbetar för partnerskap med klienten. Partnerskap innebär att socialarbetaren och klienten arbetar mot ett gemensamt mål samt att det finns en allians mellan andra viktiga aktörer och myndigheter (ibid, s. 95). Intervjupersonerna beskriver att samarbetet med Migrationsverket är otydligt, svårt och att socialtjänsten blir “en papperskorg” till följd av Migrationsverkets bristande barnperspektiv. Detta leder till att socialarbetarna inte kan erbjuda det partnerskap de önskar med ensamkommande barn utifrån bristande alliansen mellan Migrationsverket och socialarbetarna. Det blir problematiskt då allians mellan myndigheter beskrivs som viktigt för att hjälpa klienten att uppnå empowerment och på så vis få dem att klara sig själva i samhället (ibid).

I intervjuerna framkommer att flera av intervjupersonerna upplever att de som arbetar med ensamkommande barn inte prioriterats, vilket blir en utmaning i arbetet. Något som främst blir synligt vad gäller utbildningar och kompetensutveckling bland de som arbetar med barnen. Intervjuperson åtta beskriver i citatet hur det blir synligt att satsningar görs inom arbetet med barn och unga som inte är ensamkommande men inte inom ensamkommande gruppen.

Sen tycker jag nog, om man säger vi som jobbar inom ensamkommande gruppen har nog ofta blivit lite bortglömda generellt. Det gäller utbildningar och andra satsningar som gjorts inom barn och ungdom. Då har man fått höra *jaha nu har de gjort det där* eller *ja nu har det gått på det*. (Intervjuperson 8)

Intervjuperson nio instämmer:

Jag tänker skillnaden på bara hur många utbildningar de har fått gå på i Barn och ungdomsenheten, och vad vi har fått, det kan inte ens jämföras överhuvudtaget. Det har varit nästintill obefintligt hos oss. (Intervjuperson 9)

“Jaha nu har de gjort det där eller ja nu har det gått på det” är ett tydligt exempel på missnöjet intervjuperson åtta upplever. Förutom att de “obefintliga” satsningarna på utbildningar inom ensamkommande gruppen väcker känslor av missnöje hos socialarbetarna, kan det tolkas som ett uttryck

för upplevelse av orättvisa och ojämlikhet inom socialtjänstens arbetsgrupper. Känslan av orättvisa och ojämlikhet som socialarbetarna upplever, när de ser hur andra arbetsgrupper på socialtjänsten ges fler möjligheter till utbildning och andra viktiga delar i kompetensutvecklingen, kan komma att utveckla sig till en negativ självkänsla enligt Cooley (1967, s. 185). Detta då vi människor skapar vår självkänsla utifrån hur andra betraktar oss. Då socialarbetarna upplever en "obefintlig" prioritering av arbetsgruppen, kan det komma att påverka hur de ser på sig själva i sin arbetsroll. När de känner att de inte får samma möjligheter som andra anställda på socialtjänsten kan de vid en jämförelse med dem andra, uppleva att de själva inte är lika eftertraktade. Detta då de inte besitter samma kompetens på grund av att de inte fått gå lika många utbildningar. De kan känna sig mindre omtyckta och utifrån Cooley (ibid) kan det resultera i sämre självkänsla som grundas i skam och förnedring.

Blackwell och Melzak (2000) lyfter i deras studie upp vikten av att det finns god personalkompetens hos de som arbetar med ensamkommande barn då barnen ofta upplevt trauman både innan, under men också efter deras flykt. Med utgångspunkt i detta kan den bristande prioriteringen vad gäller socialarbetarnas kompetensutveckling resultera i att ensamkommande barn inte får hjälpen de behöver. Detta då personalen som arbetar med barnen behöver god personalkompetens men utan utbildningar och möjlighet att utveckla kompetensen är det svårt. Det leder även till en utmaning att tillgodose ensamkommande barnens rättigheter och behov, vilket kan vara en anledning till den upplevda skillnaden i arbetet med barnen.

5.2.4 Ledningens bristande engagemang

Flera av intervjupersonerna beskriver under intervjuerna att de upplever att ledningen inte haft insikt i vad arbetet med ensamkommande barn innebär samt att det saknats engagemang. Intervjuperson sex beskriver hur en av enhetscheferna fick arbetsgruppen på köpet:

Men det har varit många enhetschefer som inte har så bra koll. Jag tror också att de har fått oss, eller en enhetschef som jag tänker speciellt på, fick oss lite på köpet och hade inte väntat sig att vi skulle ingå i hans arbetsgrupp. (Intervjuperson 6)

Intervjuperson två beskriver en situation där stöd har saknats från ledningen:

Och jag kände att jag inte riktigt fick stöd från liksom cheferna på min enhet för att omplacera pojken, för att man tänker väl att *nämen ensamkommande barn är så lätta, de bara flyter på*. Så det blir liksom mycket jobbigare och mer motstånd när den här pojken ska omplaceras. [...] Jag känner att jag inte kan hantera det själv, utan hjälp och stöd från mina chefer. (Intervjuperson 2)

I citaten ovan skildras en utmaning i arbetet med ensamkommande barn. Citaten kan tolkas som att socialarbetaren upplever att ledningen inte är nog insatt för att stötta socialarbetaren i svåra beslut och även inte tar sig tid att lära sig vad arbetet med ensamkommande barn innebär. Det bristande engagemanget påverkar socialarbetarens möjlighet att arbeta för de ensamkommande barnens bästa. Då ledningen upplevs oengagerad behöver socialarbetaren argumentera för sitt arbete vilket ibland kan resultera i att arbetet som är nödvändigt för barnets bästa inte genomförs, såsom i citatet från intervjuperson två. Saknas dessutom tillräcklig kompetens hos socialarbetaren kan det resultera i att en nödvändig insats, såsom omplacering, utesluts just för att det saknas engagemang från ledningen och socialarbetaren inte kan argumentera på ett tillräckligt bra sätt.

Cooley (1981) skriver att människan är bunden till samhället och en produkt av den, vilket gör att dessa inte kan skådas åtskilt från varandra. Socialarbetarnas upplevelser av bristande engagemang från ledningshåll är därmed en följd av strukturerna och inte någonting ledningen eller cheferna i sig arbetar med. Å andra sidan byggs strukturer upp av individer vilket innebär att samhället och dess strukturer även är en följd av människan. Cooley (1981) skriver vidare att samhället och individer bör betraktas som en helhet då de är olika aspekter av samma sak. Därmed är det av stor vikt att lyfta fram att individen också har makt att påverka strukturer som inte är gynnsamma.

5.3 Sammanfattning

I detta avsnitt redovisas analysen utifrån studiens tre forskningsfrågor. Vad gäller socialarbetarens upplevelser av arbetet med ensamkommande barn, som analyserats i avsnitt 5.1, konstateras att det råder skilda uppfattningar. Sammanfattningsvis framgår att ensamkommande barn beskrivs som kaos och aliens, och att arbetet beskrivs som tråkigt och kaos av socialarbetare som saknar erfarenhet av arbetet med ensamkommande barn. Intervjupersonerna i vår studie beskriver däremot arbetet som givande och tacksamt.

Upplevelserna av möjligheter och utmaningar i arbetet med ensamkommande barn analyserades i avsnitt 5.2. Det konstateras att det finns fler utmaningar än möjligheter i arbetet med ensamkommande barn. Möjligheter som socialarbetare i vår studie upplever är intresset för arbetet, schablonbeloppet,

släktinghem och de långvariga relationerna. Utmaningarna som upplevs är ekonomins makt, schablonbeloppet, “good enough”, släktinghem, samarbete med Migrationsverket, nedprioritering av arbetsgruppen och ledningens bristande engagemang.

Skillnader och likheter i arbetet med ensamkommande barn och barn som inte är ensamkommande lyfts genomgående i avsnitt 5.1 och 5.2. Likheterna som socialarbetarna upplever i arbetet är ekonomins makt, “good-enough” placeringar samt att ensamkommande barnen beskrivs precis som alla andra barn. Skillnaderna som socialarbetarna upplever är återigen ekonomins makt och “good enough” placeringar men även ledningens bristande engagemang, prioritering av arbetsgrupp samt beskrivningarna av arbetet med ensamkommande barn av socialarbetare som inte arbetar med målgruppen.

6. Slutsatser och diskussion

I detta kapitel diskuteras studiens slutsatser, metod och förbättringsområden. Under avsnitt 6.1 diskuteras studiens resultat och slutsatserna presenteras. I nästkommande avsnitt, 6.2, förs en metoddiskussion där möjliga förbättringsområden presenteras. Avslutningsvis, i avsnitt 6.3 ges förslag på framtida forskning.

6.1 Resultatdiskussion

Vår studie undersöker huruvida arbetet med ensamkommande barn egentligen ser ut inom socialtjänsten och om det verkligen finns skillnader i arbetet mellan barn såsom Ilse (2018) konstaterar. Studiens övergripande syfte blev därmed att belysa socialarbetares upplevelser av arbetet med ensamkommande barn i jämförelse med upplevelserna av arbetet med barn som inte är ensamkommande. Som framgår av resultatet upplever socialarbetarna i denna studie att ensamkommande barn och arbetet med dem skiljs från barn som inte är ensamkommande. Det tydliggörs att socialarbetare som saknar erfarenhet av arbete med ensamkommande barn beskriver barnen som skilda från barn som inte är ensamkommande. Ledningen upplevs även visa mindre engagemang och intresse för arbetet med ensamkommande barn då socialarbetarna i vår studie upplever en nedprioritering av dem vid resursfördelningen. Den upplevda åtskillnaden resulterar i att ensamkommande barn betraktas och kategoriseras som en egen grupp, åtskild från resterande barn på socialtjänsten. Kategoriseringen av ensamkommande barn leder även till att arbetsgruppen kategoriseras och nedprioriteras. Detta då de inte får tillgång till samma kompetensutveckling vilket i sin tur gör att barnens behov försummas och inte tillgodoses i lika hög grad som barn som inte är ensamkommande. Därmed indikerar vårt studieresultat att ensamkommande barns rättigheter skiljs från resterande barn på socialtjänsten, såsom Ilse (2018) konstaterat.

Kategoriseringen och nedprioriteringen av arbetsgruppen för ensamkommande barn tolkar vi som en ytterligare skillnad på rättigheter, i detta fall mellan socialarbetare på socialtjänsten. Att inte kunna erbjuda samtliga anställda socialarbetare kompetensutveckling vid samma tillfälle är förståeligt. Däremot, att prioritera en arbetsgrupp vid varje tillfälle för kompetensutveckling tyder på särskiljning och orättvisa. Samtliga socialarbetare som arbetar med barn och unga bör, i möjlig mån, besitta samma förutsättningar i arbetet. Utifrån socialarbetarnas beskrivningar har dock deras möjligheter för utbildning och kompetensutveckling varit obefintlig i jämförelse med resterande socialarbetare som enbart arbetar med barn som inte är ensamkommande. Blackwell och Melzak (2000) poängterar att det är av stor vikt att socialarbetare som arbetar med ensamkommande barn besitter tillräcklig kompetens i och med de

trauman som ensamkommande barn har upplevt och utmaningarna som det innebär. Särskiljningen och orättvisan försvårar dock arbetet med barnen vilket leder till svårigheter att tillgodose barnets behov och rättigheter. Vi vill därför med denna studie belysa vikten av kompetensutveckling för socialarbetare, i detta fall socialarbetarna som arbetar med ensamkommande barn. Arbetet med ensamkommande barn är komplext (ibid), vilket socialarbetarna själva uttrycker. Därmed är det extra viktigt med resurser och en känsla av att vara viktig, både som ensamkommande barn, men även som socialarbetare.

I Kohlis (2006) studie framgår att socialarbetare beskriver ensamkommande barn som annorlunda från andra barn. Samtliga socialarbetare i denna studie beskriver dock ensamkommande barn precis som andra barn, vilket tyder på motsatsen. Å andra sidan går Kohlis (ibid) resultat i linje med de upplevelser som socialarbetare som inte arbetar med ensamkommande barn tycks ha. Utifrån det kan konstateras att de skilda beskrivningarna från socialarbetarna på socialtjänsten är beroende av deras arbetsuppgifter och erfarenhet. En förutsättning för att inte betrakta ensamkommande barn som annorlunda från andra barn är att spendera tid och engagera sig med dem. Intervjupersonerna i studien beskriver hur ensamkommande barn är tacksamma, roliga att arbeta med och hur socialarbetarna själva upplever ett extra stort ansvar för det ensamkommande barnet. Vi tolkar detta som att socialarbetare som saknar erfarenhet med ensamkommande barn påverkats av etiketteringen och kategoriseringen ensamkommande barn tillskrivits, vilket är grunden till deras beskrivningar av barnen och arbetet med dem. Detta ser vi som en lärdom både för socialarbetare, men också resterande samhället. Ensamkommande barn har tillsatts negativa egenskaper, och ses således som en annan grupp barn, men genom att spendera tid och möta dem finns möjligheten att förstå dem och på så sätt inte skilja dem från alla andra barn.

Socialarbetarna lyfter fram flera utmaningar och brister i arbetet med ensamkommande barn, sådant som vi ser som problematiskt i hänseende till ensamkommande barns bästa. Vi kan inte uttala oss om "vems fel" det är att ensamkommande barn försummas inom socialtjänsten och samhället i stort, och heller inte hur detta kommer påverka barnen i framtiden. Det vi dock kan konstatera är att ensamkommande barn, enligt socialarbetarna i vår studie, är precis som alla andra barn och ska enligt lag behandlas därefter (UNICEF, prop 2005/06:46, SFS 2001:453). Vi vill förmedla att ensamkommande barn i samhället ses som en annan grupp barn, utifrån hur vi talar om dem och hur vi arbetar med dem i myndigheter. För att förhindra att ensamkommande barn i framtiden stigmatiseras och således får sämre möjligheter i samhället, krävs det att vi alla kritiskt reflekterar över de föreställningar vi har om ensamkommande barn och vad vi faktiskt grundar dem på.

Avslutningsvis vill vi förtydliga att avsikten med vår studie inte är att peka ut någon socialarbetare och heller inte skuldbelägga någon specifik ledning. Det som har framkommit i studien grundar sig inte i en specifik person som har sagt eller gjort "fel". Skillnaderna och den orättvisa som har återfunnits grundar sig i samhällets strukturer som vi varken kan ta på eller skuldbelägga en person för. Å andra sidan är strukturer skapat av människan och därmed även något vi kan förändra på tillsammans. Vi upplever att de skillnader som har lyfts fram i vår, och andra studier, symboliserar problem såsom orättvisa, ojämlikhet och i sin tur diskriminering. Dessa är sociala problem som socialarbetaren ska motverka. Genom att lyfta upp dessa sociala problem önskar vi att öka medvetenheten kring dem, både hos socialarbetare, socialtjänsten men också andra myndigheter. På så sätt kan effektiviteten i arbetet mot problemen öka.

6.2 Metoddiskussion

Vår studie utgick från kvalitativa intervjuer som metod. Då syftet var att nå socialarbetares beskrivningar och upplevelser var intervjuer en relevant metod då det leder till djup kunskap (Bryman 2018, s. 488). Med hjälp av öppna frågeställningar gav vi möjlighet till intervjupersonerna att svara utförligt och fritt berätta. Samtidigt gav det oss som intervjuare möjlighet att vara flexibla. Detta genom att inleda med berättarfrågor för att sedan ställa direkta och strukturerade frågor vid behov. På så sätt upplever vi att intervjupersonerna till största del fick styra svarens karaktär och därmed intervjuens riktning, inom ramen för studiens syfte. Detta anser vi ökar trovärdigheten i vår studie.

I studiens urvalsprocess använde vi oss av bekvämlighetsurval och därefter snöbollsurval. En möjlig konsekvens av detta är att intervjupersonerna som valdes ut genom bekvämlighetsurval grundat sina berättelser i vad de tänkt att vi förväntar oss, då sannolikheten att de känner till vår inställning är stor. Dessa intervjupersoner kan i sin tur ha rekommenderat andra utifrån egna inklusionskriterier vilket kan begränsa vår studies resultat och variationen i svaren. Därtill hade en slumpmässig urvalsprocess, med fler intervjupersoner från flera kommuner, ökat sannolikheten för variation i svaren och möjligtvis gett oss ett bredare perspektiv. Den urvalsavgränsningen som gjordes var nödvändig då vi hade tids- och omfångsbegränsning att förhålla oss till.

Då vi hade 50 sidors transkriberat intervjumaterial som vi skulle koda och kategorisera innebar det en utmaning för oss. Till följd av omfångsbegränsningen på studien blev vi tvungna att välja bort en hel del koder och kategorier. Detta innebar en form av prioritering utifrån våra egna åsikter av vad som är relevant och viktigt att lyfta fram. Det hade varit intressant att få med samtliga koder och kategorier för

att visa på hela resultatet oberoende av vad vi anser som viktigt. Å andra sidan är detta inte möjligt då det skulle innebära irrelevanta presentationer av resultat. Därmed valde vi ut de mest relevanta utifrån syftet med studien. För att öka studiens trovärdighet valde vi dessutom att koda allt material var för sig, något som skulle göra att vi inte påverkades av varandras kodningar. Ambitionen var att vi som författare till studien skulle vara öppna och fria, oberoende av varandras åsikter och perspektiv. Detta ökar studiens trovärdighet, då vi genom separata kodningar har större möjligheter att få ett så representativt och öppet resultat som möjligt.

Sammanfattningsvis har vi, som författare till studien, försökt att erhålla god kvalitet i studien med hjälp av transparens och tydlighet. Genom att redogöra för förbättringsområden visas transparensen. Vidare har vi genom hela studien försökt att vara öppna med hur vi analyserar och resonerar i behandlingen av materialet. Vår förhoppning är att studiens resultat kan komma att hjälpa flera socialarbetare och andra myndigheter att förbättra sitt arbete, samt bli ett viktigt bidrag till liknande forskning.

6.3 Förslag på vidare forskning

Utifrån ovanstående diskussion gällande vår studie och dess resultat upplever vi behov av mer forskning inom området. Det kan konstateras, utifrån forskningsöversikten, att mycket forskning har gjorts inom ensamkommande barn och deras behov. Vi anser dock att det skulle vara viktigt med forskning vad gäller ensamkommande barns rättigheter i samhället och hur arbetet skiljer sig mellan barn. Vidare anser vi det intressant med forskning över hur ensamkommande barn upplever de olikheter som vår studie uppmärksammar, då det är av stor vikt att faktiskt få fram *barnets perspektiv*.

7. Litteraturlista

- Aitans, J., Cohen, C., Riley Henderson, R., Lieberman Tellez, J., Reidy Clare, M & Chlton, M. (2017). Unaccompanied Children at the United States Border, a Human Rights Crisis that can be Addressed with Policy Change. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 20(4), s. 1000-1010.
- Baianstovu, R. (2018). Kommunikation och makt i kulturellt komplexa relationer inom socialtjänsten. I: Bruhn, A., Källström, Å. (red.) *Relationer i socialt arbete - i gränslandet mellan profession och person*. Stockholm: Liber AB, s. 76-91.
- Blackwell, D. & Melzak, S. (2000). *Far from the Battle but Still at War. Troubled Refugee Children in School*. London: Medical Foundation for the care of victims of torture.
- Brunnberg, E. & Hart, A. (2016). En magisk box för resiliensskapande insatser. *Socialmedicinsk tidskrift*, 93(1), s. 82-97.
- Bryman, A. & Nilsson, B. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Bryman, A. & Nilsson, B. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Cooley Horton, C. (1967). *Human nature and the social order*. New York: Schocken Books.
- Cooley Horton, C. (1981). *Samhället och individen*. Göteborg: Korpen.
- Dalrymple, J. & Burke, B. (2006). *Anti-oppressive practice*. Maidenhead: Open University Press.
- Danermark, B., Ekström, M. & Karlsson, J. (2018). *Att förklara samhället*. Lund: Studentlitteratur.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. Stockholm: Liber.
- Gunnerud, S. (2014). *Ordens makt i politiken*. Falun: ScandBook.
- Hopkins, P. & Hill, M. (2010). The needs and strenghts of unaccompanied asylum-seeking children and young people in Scotland. *Child & Family Social Work*, 15(4), s. 399-408.

Ilse, D. (2018). A critical analysis of the creation of separated care structures for unaccompanied refugee minors. *Children and Youth Services Review*, (92), s. 22.

Jacobsen Krag, J. & Nilsson, B. (1993). *Konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.

Jacobsen, D.I., Järvå, H. & Wallin, B. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Kohli, R. (2006). The comfort of strangers: social work practise with unaccompanied asylum-seeking children and young people in the UK. *Child & Family social work*, 11(1), s. 1-10.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lindgren, S. (2014). Kvalitativ analys. I: Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups, s. 29-41.

Lindgren, S. (2014). Summering. I: Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. Malmö: Gleerups, s. 73-86.

Link, B. & Phelan, J. (2001). Conceptualizing Stigma. *Annual Review of Sociology*, (27), s. 363-385.

Lundberg, A. (2011). The Best Interests of the Child Principle in Swedish Asylum Cases: The Marginalization of Children's Rights. *Journal of Human Rights Practice*, 3(1), s. 49-70.

Lundman, B. & Hällgren Graneheim, U. (2008). Kvalitativ innehållsanalys. I: Granskär, M. & Höglund-Nielsen, B. (red.) *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Lund: Studentlitteratur, s.159-172.

Migrationsinfo (2019). *Flyktingar i världen*.

<https://www.migrationsinfo.se/migration/varlden/flyktingar-i-varlden/> [2019-05-08]

Migrationsverket₁ (u.å). *Inkomna ansökningar om asyl 2015*.

<https://www.migrationsverket.se/download/18.7c00d8e6143101d166d1aab/1485556214938/Inkomna%20ans%C3%B6kningar%20om%20asyl%202015%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202015.pdf> [2019-05-08]

Migrationsverket₂ (u.å). *Inkomna ansökningar om asyl 2014*.

<https://www.migrationsverket.se/download/18.39a9cd9514a346077211b0a/1485556218186/Inkomna%20ans%C3%B6kningar%20om%20asyl%202014%20-%20Applications%20for%20asylum%20received%202014.pdf> [2019-05-08]

Nationalencyklopedin (u.å). *Socialarbetare*.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/socialarbetare> [2019-05-22]

Payne, M. (2015). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.

Proposition 2005/06:46. *Mottagande av ensamkommande barn*.

Rennstam, J. & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie - Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Scheff, B & Scheff, T. (2013). Ett emotionssociologiskt perspektiv på sociala problem: skam och utsatthet. I: Meeuwisse, A & Swärd, H. (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur s. 186-200.

Socialstyrelsen (2016). *Ensamkommande barn och unga. Handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen (2019). *Barn och unga i familjehem- umgänge med föräldrar och andra närstående. Kunskapsstöd för socialtjänstens bedömningar*. Stockholm: Socialstyrelsen.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*.

Tham, P. (2018). A professional Role in Transition: Swedish Child Welfare Social Workers' Description of Their Work in 2003 and 2014. *The British Journal of Social Work*, 48(2), s. 449-467.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

UNICEF (u.å). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#short> [2019-05-07]

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1: Intervjuguide

Berätta...	Aspekter som tas upp	Konkreta frågor
Kan du berätta om ditt arbete? Vad jobbar du med?	Klientgrupp (ensamkommande/andra barn/placeringar) Upplevelser	Vilken målgrupp arbetar du med?
Hur ser placeringsprocessen och uppföljningarna ut med EKB?	Möjligheter/utmaningar Mål och visioner Hembesök	Vilka resurser finns tillgängliga och vilka saknas? Vilka möjligheter/utmaningar ser du i arbetet med placeringar av ensamkommande barn?
Hur tas barnens bästa i hänsyn i frågor kring placeringsarbetet med ensamkommande barn? Vilken roll har ekonomin i det?	Barnens delaktighet Möjligheter/utmaningar Ekonomi, budget	Hur påverkar ekonomin/budgeten beslut kring placeringar? Ser dess påverkan annorlunda ut i BoU?
Hur skiljer sig det från placeringar och uppföljningarna i Barn och Unga?	Anledning till skillnader Prioriteringar Hembesök	Är det någon skillnad i styrdokumentet?
Kan du ge ett konkret exempel på en placering, där du har upplevt att placeringar med EKB skiljer sig mot placeringar i Barn & Unga?	Faktorer som underlättar/försvårar en placering Möjligheter/utmaningar i EKB? I BoU? Ålder/kön/andra organisationer? MIG	
Hur önskar du att arbetet med EKB skulle se ut?	Positiva/negativa aspekter Utvecklingsområden Möjligheter/utmaningar i arbetsgruppen	Vad tycker du är bra och vad saknar du? Vilka utvecklingsområden finns?
Vill du berätta något särskilt som vi inte frågat om?		Har vi glömt någon fråga du tycker är viktigt? Vill du tillägga något mer?

Bilaga 2: Samtyckesblankett

Hej!

Vi är socionomstudenter på Södertörns högskola och ska skriva C-uppsats. Att skriva C-uppsats innebär ett självständigt forskningsarbete i form av ett vetenskapligt examensarbete under handledning. Vi har valt att skriva vår C-uppsats om ensamkommande barn inom socialtjänsten. Syftet med studien är att belysa hur ensamkommande barns ärenden hanteras i jämförelse med andra placerade barn på socialtjänsten. Därför har vi valt att intervjua socialarbetare som på något sätt är involverade i arbetet med ensamkommande barn.

Intervjun är beräknad att ta ca 30-40 minuter, men räkna med att den samlade tiden kan ta ca en timme. För att kunna lyssna och analysera intervjun kommer vi att spela in intervjun. I linje med den nya lagen General Data Protection Regulation (GDPR) kommer vi inte att spela in intervjun på telefonen utan på en diktafon som vi får tillgång till via Södertörns högskola. Vi kommer även att transkribera intervjun och författa ett skriftligt arbete utifrån den. I det skrivna materialet kommer Ni att förbli anonyma. Detta innebär att ingen information angående personuppgifter och arbetsplats kommer att presenteras i C-uppsatsen. Varken lärare eller andra studenter kommer få ta del av intervjun, vare sig som ljudfil eller som nedskrivna form. Dock kommer citat från intervjuerna att användas. Deltagandet är frivilligt och Ni får närsomhelst avbryta intervjun utan att ange någon orsak.

Med vänliga hälsningar,

Enise Bozkurt

073-6549515

Enisebozkurt1@gmail.com

Mikaela Axelson

073-8222396

mikaela.axelson96@gmail.com

Ansvarig lärare för kursen: Inger Linblad, inger.lindblad@sh.se

Ansvarig handledare: Sylwia Koziel, sylwia.koziel@sh.se

V.g vänd för underskrift →

Härmed samtycker jag till att intervjun genomförs och till ovanstående information. Jag är medveten om syftet med intervjun och mina rättigheter.

Underskrift

Ort och datum